

ΤΟΜΟΣ Α'.

ΤΕΥΧΟΣ Γ' & Δ'.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

I

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

1) Ἡ γνάστωρ μέν'.

1. Τῆς βαρούμενης ἢ κοιλιά, ὅταν εἶνε φουσκωμέν' περισσότερο πρὸς τὰ δεξιά, θὰ κἀν' ἀγόρ' καὶ ἂν πρὸς τ' ἀριστερὰ θὰ κἀν' κορίτσ'.

2. Τὸ ἀγόρ' γεννιέται πιὸ εὐκόλα ἀπ' τὸ κορίτσ', καὶ τὸ κλάμα τ' εἶνε πιὸ δυνατό.

3. Τῆ λεχοῦσα δὲ ἀφίννε μονάχ' μέσ' τὴν κάμαρα. Ἄν μείν', τότε βάζνε τῆ σκοῦπα νὰ τῆ φυλάξ', καὶ μπήγνε κοντὰ τρεῖς καρφίτσες στὸ προσκέφαλό της, μὲ τὰ κεφάλια τῶν ἀπ' ἔξω καὶ βάζνε κάτ' ἀπ' τὸ προσκεφάλ' της ἓνα περόν' καὶ τότε δὲν κοῦτίζ' ¹⁾ κανένα ξωτερικὸ ²⁾ πρᾶγμα.

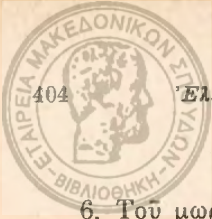
Πρβλ. Λαογραφία Β. 414—18.

4. Γιὰ νὰ γεννηθῆ τὸ παιδί συμειωμένο, ἢ ἡ μητέρα τ', ὅταν εἶταν βαρούμενη σ' αὐτό, δούλεψε τ' Ἄγιου Σύμειου, ἢ ὁ πατέρας του. Ἄν δὲν δοῦν ὅτι δούλεψε, ἢ ἂν δὲν τῶχ' ὑποψία ὅτι δουλεύοντας θὰ βγάλ' συμειὸ τὸ παιδί, τότε σχωρνεῖται καὶ τὸ παιδί δὲν βγάλ' συμειά.

Μεταξὺ ἄλλων ἄκουσα ἀπὸ γυναῖκα: «—Ὁ ἀδελφός μου πήγαινε στὸ κυνηγ' τ' ἄγιου Σύμειου κ' ἡ γυναῖκα τ' τὸν ἐμπόδιζε.—Ἄ γυναίκα ἰα λόγια δὲν ἀκούω, εἶπε, καὶ πῆγε. Σκότισε δυὸ λαγούς καὶ σάν τοὺς πῆγε στὸ σπῖτ', τῆ γυναῖκα τ' ὄλο τὴν ἔτρωγε ἢ ὑποψία. Τὸ παιδί ὕστερα γεννῆθηκε τὸ πρόσωπό τ' ἴδιος λαγός, μὲ τῆ μούρ' καὶ τ' ἀφτιά λαγοῦ καὶ τρώμαξε ὄλο τὸ χωριὸ καὶ θάμαξε». Εἶνε δυὸ Ἄγιοι Σύμειοι, ὁ ἓνας τὸν Φεβρουάριο στὶς 3 καὶ ὁ ἄλλος στὶς 21 Ἰουλίου.

5. Ὡς δυὸ τριῶ μηνῶν, πού ἀκόμα πλάθειται τὸ παιδί στῆ κοιλιά τῆς μάνας του, ἢ βαρεμέν' γυναῖκα ὅποιον βλέπ' συχνά, ἐκεῖνον μοιάζ' καὶ τὸ παιδί σάν γεννηθῆ. Ὡς καὶ τὴν ἐλιά πού εἶχε στὸ μέτωπο καὶ τὰ λακάκια στὸ μάγουλο ἢ θειά τς' πού τὴν ἔβλεπε, ἐκεῖνην ἔμοιασε καὶ τὸ παιδί πού γεννήθηκε.

¹⁾ Δὲν πλησιάζει. ²⁾ Ὁ διάβολος, τὸ ξωτικὸ ἄλλως λέγεται καὶ ὁ ἐξ' ἀπ' ἐδῶ ἢ ὁ δαίμονας. Δὲν τῶχουν καλὸ ν' ἀναφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ διαβόλου. Μιὰ γραία μὲ εἶπε ὅτι οὔτε ἐκεῖνη οὔτε ἡ μητέρα της οὔτε καὶ τὰ παιδιά της εἶπαν ποτὲ τὸ ὄνομα τ'.

2) Το μωρό.

6. Του μωρού τὰ νύχια ὡς ὀκτώ, ἐννιά μηνῶ μαδοῦν ἀτά τους. Ὅταν τὰ πρωτοκόψνε τὰ βάζνε μέσα στή παραδοσακκοῦλα τοῦ πατέρα τ' γιὰ νὰ πάνε καλὰ ἢ δουλιές του.

7. Δὲν εἶνε καλὸ νὰ φιλοῦν τὸν σβέρκο τοῦ παιδιοῦ. Αὐτὸ τὸ ξαίραμε ἀπ' τὶς νενέδες μας. Δὲν εἶνε καλὸ γιὰ τὸν πατέρα τ', λένε, γιατί τὸν ἔχσ ὄχτροιὰ καὶ τὸ φιλας ἔπο πίσω.

8. Τὸ μωρὸ δὲν τὸ φιλοῦν στὸ στόμα, γιατί τότε ἀργεῖ νὰ μιλήσ'.

9. Ὅταν τὸ μωρὸ ξαπλωμένο βάζ' τὸ πόδι τ' στὸ στόμα θά'λλθ' ἔμπερε-κέτ' στὸ σπίτι.

10. Ὅταν τὸ παιδάκ' ξυπνὸ εἶτε κοιμισμένο ἔχ' τὰ χεράκια τ' ἐπάνω σηκωμένα, παρακαλεῖ τὸν Θεὸ γιὰ τὸν πατέρα τ'.

3) Γιὰ νὰ τῆς ζήσουν τὰ παιδιὰ.

11. Ὅταν μιᾶς γυναίκας δὲν ζοῦν τὰ παιδιὰ, θὰ πάρει τὴ Μεγάλ' Πέμπτ' ἀπ' ἓνα καρφὶ ἀπὸ σαράντα μιὰ πρωτοστέφανες γυναῖκες, καὶ τὴν ἴδια μέρα θὰ τὰ δώσ' στὸν σιδεραῖ νὰ τὰ κάμ' βραχιόλα καὶ νὰ τὰ φορεῖ στὸ χέρ' τῆς, ἢ ἀντὶ καρφιοῦ παίρνει ἓναν παρᾶ πάλε ἀπὸ πρωτοστέφανες γυναῖκες, τὴν ἴδια μέρα τοὺς δίν' στὸν σιδεραῖ, γιὰ νὰ τὴν κάμ' σταυρὸ καὶ νὰ τὸν φορεῖ.

12. Ὅταν θὰ γεννοῦσε, ἀφοῦ φάσκιοι ἢ μαμὴ τὸ μωρὸ, τὸ ἔπαιρνε καὶ τὸ ἄφινε στὴ μέσ' τοῦ δρόμου καὶ πήγαινε μιὰ γειτόνισσα ἢ φιληνάδα, τῷπαιρνε καὶ τὸ πήγαινε στὴ μητέρα τ' καὶ τότε τῆς ζοῦσε τὸ παιδί.

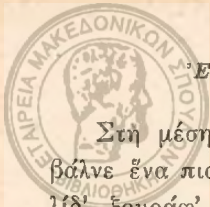
13. Τῆς μάνας, ποὺ δὲ ζοῦν τὰ παιδιὰ, πολλὲς φορὲς ἢ νουνὰ ἀντὶ νὰ τὸ βγάλ' ἄλλο ὄνομα τὸ βγάξει Στυλιανό, Στέργιο ἢ Ζήση γιὰ νὰ ζήσ' καὶ στηλώσ' τὸ παιδί.

14. Μιὰ ἔκαμε παράπονο στὴ νουνά. «—Δὲν τό ἔβγαζες Στέργιο νὰ στεργιόσ', καὶ Ζήση νὰ μοῦ ζήσει, μὸν τό ἔβγαλες Μιχάλη καὶ μοῦ χάλασε τὸ παιδί».

4) Το χρυσὸ δόντι.

15. Στὴν Τσαδῶ ¹⁾ τὸ πρῶτο δόντι ποὺ βγάξ' τὸ μωρὸ, τὸ λένε χρυσὸ δόντι καὶ ὅποιος τὸ πρωτοδεῖ θὰ τὸ χαρίσ' κάτι. Ἡ μητέρα τ' θὰ βράσ' σταροκούκκια, γιὰ νὰ σκάσνε καὶ φυτρῶσνε τὰ δόντια τοῦ παιδιοῦ, ὅπως γλήγορα σκάν' καὶ φυτρῶν' τὸ στάρι. Στὴ γειτονιὰ καὶ στὰ συγγενικὰ σπίτια θὰ μοιράσ' ἀπ' ἓνα πιάτο σταροκούκκια, ἢ κάθε μιὰ ποὺ ἀδειάζ' τὸ πιάτο, θὰ βάλ' μέσα σ' αὐτὸ ἓνα ἀσημένιον παρᾶ, γρόσ' ἢ δεκάρα, γιὰ ν' ἀσημῶσνε τὸ παιδί, καὶ γίννε τὰ δόντια τ' γερά.

¹⁾ Χωρὶ τῆς Θράκης στὴν Προποντίδα.

Στὴ μέση μιᾶς ἄσπρης μεσάλας ¹⁾ θὰ καθίσωνε τὸ μωρό, γύρω τ' θὰ βάλωνε ἕνα πιάτο σταροκούκκια, παράδες, στάρι, βιβλίον, κοντυλοφόρον, ψαλίδ', ξουράφ', καθρέφτ' καὶ ἄλλα καὶ προσέχωνε τὶ θὰ πιάσ'. Ἄν πιάσ' παράδες, θὰ γίν' πλούσιος, βιβλίον, γραμματικός, ἂν πιάσ' τὸ στάρ', γεωργός, τὸ ξουράφ', *μπερμπέρος*.

16. Στὴν Σηλυβριά, ὅταν κοινωνήσ' τὸ μικρὸ παιδί, τότε λένε «μᾶς ἔβγαλε χρυσὸ δόντι».

5) Τὸ ρίξιμον τοῦ δοντιοῦ.

17. Τὸ παιδί, ὅταν πέσ' τὸ δόντι του, τὸ ρίχν' ἐπάν' στὰ κεραμύδια καὶ λέν' :

*Νὰ κοροῦ τὸ δόντι μου καὶ δός με σιδερένιον,
νὰ ξεματίζω τὰ κονκιά νὰ τρώγω παξιμάδι.*

6) Ἡ πρώτη δρασκελιά.

18. Ὅταν δοῦν τὴν πρώτην δρασκελιά ²⁾ τοῦ μωροῦ ζυμῶννε πῆττα μὲ φιλοκοσκινισμένον ἄλευρον καὶ ἀπὸ πάνω τὴν ἀλοίφωρε μὲ ζάχαρον.

Ἄφοῦ ψηθῆ τὴν κάμνε κομματίαι καὶ ἡ μάννα ἢ ἡ ἀδελφὴ ἢ καὶ μιὰ σπιτικιά τρέχει στὰ σπίτια τὰ φιλικά, ἀφίν' ἀπ' ἕνα κομματ' καὶ λέγ' :

Ὅπως τρέχω γώ, ἔτσι νὰ τρέχ' καὶ τὸ παιδί μ'.

Μόλις βγῆκε ἀπ' τὸ σπίτι της, ρίχνη στὸ καταπόδι της ἕνα ποτῆρ' νερό καὶ λένε :

Ὅπως τρέχ' τὸ νερό, νὰ τρέχ' καὶ τὸ παιδί μ'.

Σφίγγωνε καὶ στὸ λάκον ³⁾ τὸν σφίκτρο ⁴⁾ γιὰ νὰ σφίξ' ἢ μέσ' τοῦ παιδιοῦ.

7) Ὅταν πέσει τὸ παιδί.

19. Ὅταν πέσ' τὸ παιδί καὶ τὸ διῆ ἢ μητέρα τ' ἢ κανεὶς δικὸς λέγ' : «Χριστός, ἢ Χριστός καὶ Παναγιά» (νὰ τὸ φυλάξουν ἀπ' τὸ κακό).

Στὸ Φανάρι λένε : «Ἐνενηντα ἔννια ἀμάξια θὰ γιομόσ' κ' ὕστερα θὰ σταθῆς».

8) Γιὰ νὰ μὴ πιάν' ἢ κατάρα τῆς μάννας.

20. Εἶνε μάννες ποὺ μὲ τὸ παραμικρὸν καταριοῦνται τὰ παιδιὰ τους. Αὐτὲς γιὰ νὰ μὴ πιάν' ἢ κατάρα τους, φοροῦν γαλάξια γυάλινη βραχιόλα ἢ δακτυλίδ' μὲ γαλάξια πέτρα.

¹⁾ Σκέπασμα τραπεζίου. ²⁾ Βῆμα. ³⁾ Ἀργαλειός. ⁴⁾ Τὸ ξύλον ποὺ σφίγγει τὸ πανὶ στὸν ἀργαλειό. Τὸ μωρὸ πρὶν βασταχθῆ στὰ πόδια του καὶ περιπατήσῃ ἢ καὶ ἡ μέση του εἶνε ἀδύνατη, πολλὰς φορὰς περπατεῖ μὲ τὰ τέσσερα, δηλαδὴ ἀκουμβᾶ καὶ τὰ χέρια κατὰ γῆς στὸ πάτωμα καὶ περπατεῖ, αὐτὸ τὸ λένε ἀρκουδιάσμα καὶ τὸ παιδί οὐ ἀρκουδιζει.

9) Τὸ πέρασε ἀπ' τὴν τραχηλιά της.

21. Ὅταν μιὰ γυναῖκα θὰ πάρει ψυχοπαῖδ', πηγαίν' στὴν ἐκκλησία μὲ τὴν μητέρα τοῦ παιδιοῦ ἢ μὲ μιὰ συγγενῆ τ' καὶ ἔμπρὸς στὴν Παναγία ἢ μητέρα τοῦ παιδιοῦ ἢ ἡ συγγενής, τὸ περνᾷ τρεῖς φορὲς μέσα ἀπ' τὴν πουκαμῖσα τῆς γυναίκας πὺ θέλει νὰ τὸ πάρη, τὸ βάζ' ἀπ' ἐπὶ τὸν λαιμὸ καὶ τὸ παίρν' ἀπὸ κάτω καὶ ὕστερα τῆς τὸ δίν' στὴν ἀγκαλιά της,

Ἀπὸ τότε τὸ παιδί ἔγινε δικό της, λένε πὼς μόνε πὺ δὲν τὸ γέννησε, ἀφοῦ τὸ πέρασε ἀπ' τὴν τραχηλιά της.

10) Τὸ τράβηγμα τ' αὐτιοῦ.

22. Ὅταν εἶνε ἡ γιορτὴ ἢ τὰ γεννέθλια τοῦ παιδιοῦ οἱ μεγάλοι τραβοῦν τ' ἀφτί του.

11) Ὁ ἀδελφοδιώχτης.

23. Ὅταν μιὰ μητέρα ἔχ' ἓνα παιδί καὶ τὰ κατόπι πὺ γεννᾷ δὲν τῆς ζοῦν, τότε τὸ παιδί ἔχ' ἀδελφοδιώχτη, καὶ τὸν καῖνε στὸν φοῦρνο.

Ἀφοῦ ὁ φοῦρνος κρούσ' καῖνε μερικὰ χόρτα, βάζνε ἐπὶ τὸ παιδί καὶ τὸ ρωτοῦν: «Τὶ θέλς νὰ φᾶς;». Ἄν πῆ πὼς θέλ' νὰ φάγ' τυρὶ τῶχνε σὲ καλό, κιᾶν πῆ πὼς θέλ' νὰ φάγ' κρέας τῶχνε σὲ κακό, τότε πάλε θὰ πεθαῖνε τ' ἀδέλφια τ'.

12) Τὸ πάτημα ἢ τσαλαπάτημα.

24. Ὅταν κακοπάθ' καὶ τσαλαπατηθῆ ἢ λεχοῦσα, ἢ νιόνυφη καὶ τὸ μικρὸ παιδί της, γητεῦνε καὶ περνᾷ. Ἡ λεχοῦσα πατιέται σὺν τὴν διῆ ἄλλη λεχοῦσα ἀσαραντιστῆ ἢ νιόνυφη λίγω μερῶ.

25. Ἄν τὴ νύχτα ἀνοίξ' ἢ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τύχ' κακιὰ ἢ ὦρα καὶ αὐτὸς πὺ μπῆκε μέσα στὸ σπῖτ' δὲν ἄφσε τίποτε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, μαστοῦνι, φόρεμα, μαντήλ' ἢ ἄλλο τίποτε ἀπὸ πάνω του, τότε τὸ καταπόδι του μπαίνει μέσα στὸ σπῖτ' τὸ κακὸ τὸ προᾶμα καὶ πατιέται ἢ λεχοῦσα καὶ τὸ μωρό.

26. Σὰ γυρίσ' καμμιὰ ἀπὸ λείψανο καὶ πάγ' ἴσια στὴ λεχοῦσα, σὺν περάσ' τὸ λείψανο καὶ ἀνατριχιάσ' καὶ τύχ' κακιὰ ὦρα.

27. Καὶ τὸ μωρὸ τσαλαπατιέται ἂν περάσ' ὁ πεθαμένος καὶ δὲν τὸ σηκώσε πὺ εἶνε πλαγιασμένο στὴν κούνια καὶ δὲ βάλνε ἐπάνω του μασχιά ἢ ψαλίδ'.

28. Ἡ λεχοῦσα ὅταν πατηθῆ, δὲ μπορεῖ νὰ πάρ' τὴν ἀναπνοή της, γαλαζεῦνε τὰ χίλια της καὶ τὰ νύχια της, χλωμιάζει καὶ μαραίνεται, τὸ μωρὸ ζουρίζ' καὶ κλαίει κι' ἀντὶ νὰ μεγαλῶν' ζουριάζ'. Καὶ αὐτὸ πατημένο εἶνε.

29. Περισσότερο πατιοῦνται στὰ Δωδεκάμερα, ὁπότεν ὅλα τὰ Ζούζουλα καὶ τὰ Ρημώματα εἶνε στὸ ποδάρι'.

30. Τὸ πάτημα μόνε μὲ τὴν γητεῖα περνᾷ, οἱ γιατροὶ δὲν ξαίρνε αὐτὰ τὰ ἀγερικά.

Πεβλ. Λαογρ. Η. 469 κ. ἐξ.

13) Τὸ γήτεμα.

31. Ἐκεῖν' ποὺ θὰ κάν' τὴν γητεῖα, θὰ σηκωθῆ μεσάνυχτα νὰ πάγ'. Πίσω της δὲν πρέπ' νὰ γυρισ' νὰ διῆ, σκυλὸς νὰ μὴ γαυγίσ'. Στὴν κάμαρα ποὺ θὰ πάγ' καὶ ἔχνε τὴ λάμπα ἀναμέν' τὴν ὥρα ποὺ θὰ κάννε τὴν γητεῖα, θὰ τὴν σβύσ' νὰ γίν' σκοτιδα. Ἡ ἄρρωστη θὰ εἶνε στὴν ἀνατολὴ γυρισμέν' καὶ θὰ ἔχ' κάτ' ἀπὸ τὸ μαξιλάρι της μαυρομάνικο μαχαίρι. Ἡ γιάτραινα θὰ τὸ βάλ' στῆς λεχούσας τὸν ὄφθαλμό, τὸ μανίκ' θὰ τὸν ἀκουμβᾷ καὶ ἡ μύτ' ἐπάνω. Ὑστερὰ θὰ ξαπλωθῆ ἐπάνω της καὶ λέγ' τρεῖς φορές:
«Καλὴ σπέρα σου κακό, ὡς ποὺ ν'ἄλθ' ἡ καλὴ μέρα νὰ μὴ σὲ βρῆ».

Ἁγία Μαρίνα ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ Γεροσέλιο¹⁾

τὸ καλαμάρι της κρατεῖ καὶ τὴ γητεῖα της λέγει.

*Ἄη Γιώργη μ' δύσηνε, δύσηνε καὶ τρίσηνε
δέσε καὶ χαλίνωσε τὴν Γιλλοῦ καὶ τὸ Μιαρῶ²⁾*

*τὸ κακὸ τὸ πονηρὸ, καταπόδι τὸ Κλωθᾶ
καὶ τὴ νύχτα περπατεῖ καὶ τὰ τζάτζαλα φορεῖ,
νὰ πάγ' σαράντα ὄργυνες μακρὰ*

ἐκεῖ ποὺ φῆν' ὁ ἥλιος τὸ φωμί κι' ὁ ἄνεμος τὴν πῆττα.

νὰ σχισθῆ ἡ γῆς σαράντα ὄργυνες νὰ πάο' τὸ κακὸ μέσα.

Καὶ γιαιτρεύεται. Αὐτὸ πρέπει νὰ γίν' Δευτέρα βράδ', Τρίτ' ξημέρωμα, Τετάρτη βράδ', Πέμπτ' ξημέρωμα, Παρασκευὴ βράδ', Σάββατο ξημέρωμα.

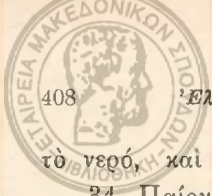
Τὸ κακὸ σκάν' καὶ ἡ πατημέν' γίνεται καλὰ. Ἀνάθεμα στὴν κακιὰ ὥρα.

32. Τὸ βράδου στὸ ἡλιοβασίλεμα παίρνε ἀπὸ τάφο, ποὺ δὲν ξαίρνε ποιὸς εἶνε θαμένος, χῶμα ἀπὸ τεσσερα μέρη, ἀπ' τὸ κεφάλ', τὰ πόδια καὶ ἀπὸ τὸ δεξιὸ καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ τὸ ἀνελοῦν μὲ ἀρπαξιμιὸ νερό. Τὴν πατημένη τὴν παίρνουνε ἐκεῖ ποὺ μπαινοβγαίνουν τ' ὄρνιθια στὴν καθίστρια καὶ τὴν καθίζνε μέσα σὲ σκαφίδα δλόγυμνη, παίρνε σταρικό κόσκινο καὶ τὴν περεχοῦν μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ χῶμα τοῦ τάφου. Τὸ νερὸ μὲ τὸ χῶμα, ποὺ εἶνε μέσα στὴν σκαφίδα, τὸ ρίχνουν ἐπάνω στὸ μνήμα ποὺ πῆραν τὸ χῶμα, καὶ ἡ πατημένη γίνεται καλὰ.³⁾

33. Τῆς πατημένης ἀπὸ κακὸ ἀγέρα, βάζνε ροῦχο στὸ ἄστρο καὶ ξαστροῖζεται ἢ τὸ ἀφίνει τὴν νύχτα στὴ βρύσ' πάνω στὴ πέτρα ποὺ τρέχ'

¹⁾ Ἱεροσόλυμα. ²⁾ Δαίμων φθονερὰ καὶ παιδοκτόνος, τὴν ἀναφέρει καὶ ἡ Σαυφώ.

³⁾ Ἡ διηγηθεῖσά με τὴν γητεῖα, μοῦ εἶπε ὅτι ἡ κόρη της εἶταν πατημένη καὶ μ' αὐτὸ πέρασε. Ε. Σ. Σ.

τὸ νερό, καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὸ φορεῖ βρεμένο καὶ γιανίσκει.

34. Παίρνει τὴν νύχτα ἀρπακτικὸ νερό, τὸ ξαστριζῖνε καὶ τὸ πρωὶ χαράματα ξυπνοῦν τὴν τσαλαπατημένη καὶ τὴν δίνει νὰ τὸ πιῇ καὶ γίνεται καλά.

14) Γητεία γιὰ πατημένο παιδί ὡς πέντε χρονῶ.

35. Τὸ πατημένο παιδί εἶνε ἀδύνατο, ζαρωμένο, δὲ μεγαλώνει, ὄλο κλαίει καὶ γρινιάζει, οὔτε γιανίσκει οὔτε καὶ πεθαίν¹.

Μιά γριά παίρνει τὸ παιδί καὶ τὸ πηγαίν' στοῦ σπίτ' ποῦ ἔχνε λείψανο, τὸ βάζει καὶ πατεῖ πάνω στὸν πεθαμένο σὲ τρία μέρη, στὰ πόδια, στὴ μέσ' καὶ στὰ στήθεια καὶ λέγ' τρεῖς φορὲς: *Σὺ πατᾶς ἐμένα καὶ γὼ πατῶ ἐσένα.*

36. Μιά γριά παίρνει τὸ πατημένο παιδί πολὺ πρωὶ καὶ τὸ πηγαίν' στοῦ μνημα ἐκείνου ποῦ θαρροῦν ποῦ τὸ πάτησε ἢ σὲ ἄλλου ἂν δὲν ξαίρνε, στοῦ ποιοῦ τελευταῖα ποῦ πέθανε καὶ τὸ ἀφίν' ἐκεῖ. Μιά ἄλλ' γριά πηγαίν' καὶ τὸ παίρνει καὶ ἀπ' ἄλλο δρόμο τὸ πηγαίν' στοῦ σπίτι του.

37. Παίρνουν χῶμα ἔπο τὰφο ποῦ ξαίρνε πὼς ἀπ' αὐτὸν πατήθηκε τὸ παιδί, τὸ λιῶνε μὲ ἀρπακτικὸ νερό καὶ τὸ περεχοῦν. Τὸ νερό μὲ τὸ χῶμα ρίχνε στὸν τάφο ποῦ τὸ πῆραν.

15) Γιὰ νὰ μὴ τσαλαπατηθῇ.

38. Ὅταν πεθάν' κανεὶς σὲ σπίτι ποῦ ἔχνε μωρό, τὸ βάζνε ἐπάν' στὸν πεθαμένο νὰ πατήσ' καὶ λένε τρεῖς φορὲς:

Θὲ νὰ μὲ πατήσεις, σὲ πατῶ.

Θὲ νὰ μὲ πατήσεις, σὲ πατῶ.

Θὲ νὰ μὲ πατήσεις, σὲ πατῶ.

Καὶ τὸ μωρὸ δὲν πατιέται.

39. Τὴν νύχτα δὲν κάν' νὰ τὸ μιλάς, νὰ τὸ φιλάς μήτε νὰ λὲς τ' ὄνομά τ', οὔτε νὰ τὸ βγάλς νύχτα στοῦ δρόμο ἔξω ἀπ' τὸ σπίτ'. Τυχαιν' κακιὰ ὄρα καὶ τὸ μωρὸ ζουρίζ' καὶ τσαλαπατιέται.

40. Τὸ παιδί ὡς ἑνὸς χρονοῦ δὲν τὸ δεῖχνε στὸν καθρέφτη. Τὰ παιδιά, ποῦ τὰ πιάν' κείνο τὸ ξορκισμένο, —ἢ σάρα¹), ἀπ' αὐτὸ εἶνε.

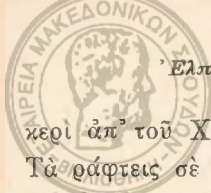
Βλ. Λαογραφία Η'. 469 καὶ ἔξ.

Β Α Σ Κ Α Ν Ι Α

1) Τὸ φυλακτὸ ἢ τὸ χαμαγλι γιὰ τὸ μάτι.

41. Τὸ παιδί γιὰ νὰ τὸ φυλάγνε ἀπ' τὸ κακὸ μάτ' τὸ φοροῦν φυλακτό: Τρία κουκιὰ πιπέρι, τρία μοσχοκίρφια, σαράντα ἔνα κουκιὰ μυρωδιά,

¹) Σεληνιασμός.

κερί ἀπ' τοῦ Χριστοῦ τὴ λαμπάδα, εἴτε ἀπ' τῆς Παναγίας, ἀποκαψίδια ¹⁾. Τὰ ῥάφεις σὲ τρίγωνο πανί, περνᾶς καὶ ἀπ' ἓνα γαλάζιο χάνδρο ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καὶ τὸ κρεμᾶς στὸ λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ καὶ δὲν τὸ πιάν' τὸ κακὸ μάτ'.

42. Τρία κουκιὰ πιπέρι, τρία κουκιὰ μελάδι ²⁾, λίγα λουλούδια τοῦ Ἐπιταφίου ἢ τοῦ Σταυροῦ, λίγο πανί ἀπ' τὸν μανδύα τοῦ δεσπότη ποῦ ἐγκαινίασε ἐκκλησίαι, καὶ ἓνα πανόπλο ἀπὸ σφούγκια φούρνου, ποῦ εἶνε ἢ πόρτα τ' κατὰ ἡλιοῦ γυρισμέν', τὰ βάζεις σὲ τρίγωνο πανί καὶ τὰ φορεῖς στὸν λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ.

43. Λίγο ἀγιοκέρ' καὶ λίγη μαύρη μυρωδιά, ὅταν φορεῖς τὰ παιδιά, δὲν τὰ πιάν' τὸ μάτι.

44. Τὸ μονόσκορδο ³⁾ ποῦ βγαίν' ἀπ' τὴ γῆ μὲ ἓνα γαλάζιο χάντρο καὶ μ' ἓνα κομματάκ' κόκκινο πανί.

45. Ὅταν βάλς στοῦ παιδιοῦ τὸ χέρ' δεκάρα ἢ γρόσ' ποῦ ράντισαν τὴ νύφ', δὲν τὸ πιάν' τὸ μάτ'.

46. Ἡ ὠμοπλάτ' τῆς χελώνας γίνεται φυλακτό, ξέχωρα γιὰ τοὺς ἄνδρας, — τὴν ἔβαζαν μέσα στὸ ζουνάρι τους.

47. Τὸ μάτ' ἐκείνου ποῦ τρεῖς φορὲς τὸν ἀπόκοψε ἢ μητέρα τ' καὶ πάλε ξαναθύζαξε πιάνει πολὺ. «Εἶναι κακὸ τὸ μάτ' του καὶ νὰ τὸν προσέχτε» λένε.

48. Τὸν Μάρτιο πιάνει τὸ μάτ' περισσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους μῆνες.

49. Ὅταν ἀρέσεις παιδί, ζῶο, λουλοῦδ' ἢ δουλειά, καὶ πρὶν πῆς «τὶ ὄμορφο ποῦ εἶνε», λές: «φτοῦ, νὰ μὴ ματιαχθῆ» ἢ «σκόρδα νάχ'» ἢ «σκόρδα καὶ κουτσὰ βελόνια». Λένε «σκόρδα» καὶ φτοῦν στὸ κόρφο τους.

Πρβλ. Λαογραφία Β' 422, 46.

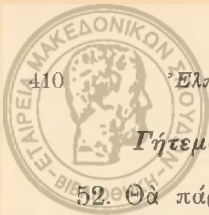
2) Γιὰ τὸ ξεματίασμα τῶν παιδιῶν (γητειές).

50. Παίρνουν ἓνα κομματάκ' ἀπ' τὸ φουστάν' κεινῆς ποῦ μάτιαξε τὸ παιδί καὶ μ' αὐτὸ τὸ καπνίζνε καὶ ξεματιάζεται.

51. Καπνίζνε τὸ παιδί μὲ μοσχοκάρφια καὶ τὰ ὀνοματίζνε. Σὲ ὅποιου ὄνομα κἀν' «πάτ πάτ» ἐκεῖνος τὸ μάτιαξε. Τὰ μοσχοκάρφια ρίχννε μέσα στὸ νερὸ καὶ δίννε λίγ' ἀπ' αὐτὸ νὰ πῆ τὸ παιδί, πλέννε τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια τ' ἀνάτρεχα, τὸ σκουπίζνε ἀνάποδα μὲ τὸ φουστάνι καὶ ὅσο νερὸ περισσεύγει τὸ πετοῦν πάνω στὸ ταβάν' καὶ λέν': Πάνω τὸ κακὸ κάτω τὸ καλό. Βγάζνε ἀνάποδα τὴν πουκαμίσα τ' καὶ τὸ βάζνε ἄλλη.

Πρβλ. Λαογραφία Β. 422—46.

¹⁾ Τ' ἀπομεινάκια τῶν καμμένων κεριῶν. ²⁾ Μαύρη μυρωδιά. ³⁾ Σκόρδο μὲ μιὰ σκέλδα εἶνε σπάνιο καὶ τὸ ἔχουνε προφυλακτικὸ γιὰ τὴν γλωσσοφαγιά, τὴν κατάρρα καὶ τὸ μάτι.

Γήτεμα γιὰ μάτιαγμα παιδιοῦ ἢ μεγάλου ἀνθρώπου.

52. Θὰ πάρνε τὸ ἀβγὸ πὺν γέννησε ἢ ὄρνιθα μετὰ τὸ μεσημέρι καὶ τὸ βράδ' μόλις νυχτώσ' θὰ πάρνε ἀρπαχτικὸ νερὸ σ' ἓνα πράσινο πινάκ' ἀπὸ τῆ βρύσ' κρυμμένο κάτ' ἀπὸ τὴν ποδιά. Ἡ μιὰ θὰ βαστάει τὸ πινάκ' μπρὸς στὸ πρόσωπο τοῦ ματιαγμένου καὶ ἢ ἄλλ' σπάν' τὸ ἀβγὸ, παίρνε καὶ μιὰ κόκκινη κλωστή, τὴ βελονιάζει στὸ βελόνι, τσιμπᾷ μιὰ σκέλιδα σκόρδο] καὶ τὴ βάζ' μέσα στὸν κρόκο καὶ ἓνα ἀσημένιον παρᾷ. Παίρνε ἀπ' τὴν γωνιὰ τρία μικρὰ ἀναμμένα κάρβουνα, τὰ σταυρώνει τρεῖς φορὲς ἐπάνω στὸ πινάκ' τὸ καθ' ἓνα ξεχωριστά, καὶ τὰ σβύν' μέσα στὸ πιάτο. Τὸ πράσινο πινάκ' μὲ τὸ νερὸ, τ' ἀβγὸ, τὸ σκόρδο τὴν κόκκινη κλωστή καὶ τὸν παρᾷ θὰ βγάλ' ἔξω στὰ ἄστρα, ὅπου θὰ μείν' ὄλ' τὴ νύχτα νὰ ξαστριωθῆ. Πρωί, ἀκόμα πρὶν ξημερώσ', θὰ τὸ πάρ' καὶ ἐνῶ ἀκόμα κοιμᾷται ὁ ματιαγμένος θὰ τὸν πλύν' τὸ πρόσωπο ἀνάτρεχα, τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τ' καὶ θὰ πῆ τρεῖς φορὲς:

Ἀνάτρεχα ἦλθε, ἀνάτρεχα νὰ παγαίν'.

Καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς μπροστέλας τῆς τὸν σκουπιζ'. Τὸ πινάκ' θὰ τὸ σπᾷσ' ἐμπρὸς στὴ βρύσ' ἢ σὲ σταυροδρόμ' καὶ θὰ πῆ: *Νὰ φύγ' τὸ κακό.*

Ἄν εἶνε ματιαγμένο τὸ παιδί ἢ ὁ μέγας ἀνθρώπος τὸ ἀβγὸ ψήνεται καὶ γίνεται σὰν σφουγκᾶτο. Τὸ ἴδιο γήτεμα κάνουν ὅταν εἶνε ματιαγμένα ζῶα, βουβάλια, ἀγελάδες, σκουλίκια ¹⁾.

Πρὸβλ. Λαογραφία Β. 410—46.

53. Ὅταν τὸ παιδί εἶνε ματιαγμένο παίρνε ἓνα φύλλο δάφνης ἀπ' τὰ βᾶγια πὺν εἶναι στὸ εἰκόνημα, τὸ κάμνε σαράντα μιὰ τρύπα, σταυρώνει τρεῖς φορὲς τὸ πρόσωπο τοῦ ματιαγμένου παιδιοῦ, βάζνε τὸ φύλλο σὲ μιὰ καρφίτσα, τὸ ἀνάφνε μὲ ἓνα σπίρτο καὶ λένε τρεῖς φορὲς:

Σὰν εἶνε ἀπ' τὸ μάτ' νὰ σκάσ'.

Ἄν εἶνε ματιαγμένο σκάν' τὸ φύλλο καὶ κᾶν' κρότο. Τὴ στάχτη ρίχνε στὴ γωνιὰ.

Πρὸβλ. Λαογραφία Β. 422—46.

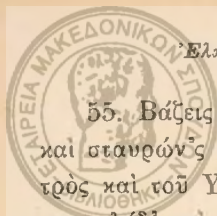
54. Σ' ἓνα ποτηράκ' μὲ νερὸ στάζεις ἓνα κόμπο λάδ' ἀπ' τὴν καντήλα πὺν εἶνε ἀναμμέν'. Ὅταν τὸ παιδί εἶνε ματιαγμένο τὸ λάδ' διαλύεται καὶ ὅταν δὲν εἶνε, στέκεται ὁ κόμπος ὀλάκαιρος. Μ' ἐκεῖνο τὸ νερὸ βρέχς' τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ λὲς τρεῖς φορὲς:

Ἀνάτρεχα ἦλθε, ἀνάτρεχα νὰ πηγαίν'.

Καὶ πλύν'ς λίγο ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ τὸ ματιαγμένο παιδί.

Πρὸβλ. Λαογραφία Β. 410—46.

¹⁾ Μεταξοσκώληκες.

55. Βάζεις σ' ένα φυλιτζάνι λίγο νερό, παίρνεις τήμποτιλία τὸ λάδ' καὶ σταυρών'ς μὲ τὸ μπουκάλι τὸ φυλιτζάν' καὶ λές: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν». Ρίχνεις τρεῖς κόμπους λάδ' στὸ φυλιτζάν', βουτᾶς τὸ χέρ' σου στὸ νερό, τὸν βρέχ'ς καὶ τὸν πλέν'ς ἀνάποδα ἀπ' τὰ πόδια πρὸς τὰ ἑπάνω καὶ λές:

Ἀνέτριχα ἦλθε ἀνέτριχα νὰ πηγαίν'.

Πρῶτα τὰ πόδια, τὸ πρόσωπο καὶ ὕστερα τὰ χέρια ἀπὸ τρεῖς φορές. Τὸ νερὸ ποὺ περισσεύει τὸ ρίχνεις ἀψηλὰ στὴ γωνιά, καὶ τὴν τσάσκα ἀφί- νεις μπρούμιτα γιὰ λίγο.

Περβλ. Λαογραφία Β. 410—46.

56. Παίρνεις σ' ένα πράσινο ¹⁾ πινάκ' ἀρπακτικὸ νερὸ, ρίχνεις μέσα τρία κουκιόπλα ἄλλας καὶ μὲ τὸ ψαλίδ' ἀνοιγμένο κάμνεις τὸ Σταυρὸ πάνω στὸ πινάκ' καὶ λές τρεῖς βολές:

*Λαφίνα γέννησε, λαφομοῦσκι ἔκαμε
στὸ βουνὸ τὸ γέννησε, στὸ βουνὸ τ' ἀνέθρεψε,
στὸν κάμπο τὸ πῆρε καὶ κατέβηκε
ἀνθρώποι τὸ εἶδαν καὶ τὸ μάτιαξαν
φωνὴ στὴ γῆς, φωνὴ στὸν οὐρανό,
τ' ἄκσαν οἱ ἀγγέλοι, κατέβηκαν καὶ ρώτησαν:
— Τί ἔχ' ἡ λαφίνα καὶ στριγκλίζει καὶ μουκρίζει;
— Λαφίνα γέννησε, λαφομοῦσκι ἔκαμε
στὸ βουνὸ τὸ γέννησε στὸ βουνὸ τ' ἀνέθρεψε
στὸν κάμπο τὸ πῆρε καὶ κατέβηκε
ἀνθρώποι τὸ εἶδαν καὶ τὸ μάτιαξαν
φωνὴ στὴ γῆς, φωνὴ στὸν οὐρανό.*

— «Ἄν εἶνε κορίτσ' νὰ σκάσνε τὰ βυζιά τ', ἂν εἶνε γυναῖκα νὰ βγοῦν τὰ μάτια τς καὶ ἂν εἶνε ἄνδρας νὰ σκάσνε τὰ πράματά τ'», εἶπαν οἱ ἄγγελοι.

Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ ραντίζεις τὸ παιδὶ καὶ ὅ,τι νερὸ περισσεύσ' τὸ ρίχνεις μέσα στὸ σταυροδρόμι.

Περβλ. Λαογραφία Β. 422—47.

57. Παίρνε ἀρπαξιμιὸ νερὸ σ' ένα πράσινο πινάκ', σπᾶνε ἓνα ἀβγὸ καὶ τὸ ρίχνε μέσα, τὴ νύχτα θὰ τὸ ξαστρίσνε ²⁾ καὶ τρία προυνὰ θὰ δόσνε τὸ ματιαγμένο νὰ πιῆ λίγο νερὸ καὶ θὰ τὸ πλύννε ἀνάτρεχα.

Ἄν τὸ παιδὶ εἶνε ματιαγμένο τὸ ἀβγὸ θὰ γίν' σὰν ψημένο ἀβγο- μάτ'. ³⁾

¹⁾ Χωματιένιο. ²⁾ Τὸ ἀφίννε τὴν νύχτα ἔξω στὰ ἄστρα. ³⁾ Τοῦ Φαναριοῦ (χω- ριοῦ ποὺ ἀπέχει 1/2 ὥρα μὲ τὰ πόδια ἀπὸ τὴ Σηλυβριά).

II

ΤΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ ΣΤΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

1) Τὸ κρύψιμο τῶν κοριτσιῶν

Ἄλλοτε τὰ κορίτσια δὲν ἔβγαιναν τὴ μέρα. Στὴν ἐκκλησία πήγαιναν ὅταν θὰ κοινωνοῦσαν καὶ τὴ νύχτα στὴν Πρῶτ' Ἀνάσταση.

Πρὶν ξημερώσ' μιὰ γριὰ ἢ ἓνας ἄνδρας τὰ πήγαινε στὴν ἐκκλησία. Πολλὲς φορὲς ξυπνοῦσαν τὸν καντυλανάφτη γιὰ ν' ἀνοίξ' τὴ πόρτα, καὶ νύχτα πάλι γύριζαν γιὰ νὰ μὴ τὰ διοῦν τὰ παλλικάρια¹⁾.

2) Γιὰ νὰ μὴ γυρίσ' ἢ προξενειά

Εἰς τὸ σπίτι ποὺ ἔχουν κορίτσια γιὰ παντρεῖα οἱ μουσαφίρηδες προσέχουν νὰ βγοῦν ἀπ' τὴν ἴδια πόρτα ποὺ μπῆκαν γιὰ νὰ μὴ χαλάσνε τὰ προξενεῖα.

3) Γιὰ νὰ πιάσ' ἢ προξενειά

Ἡ προξενήτρα στὸ σπίτι ποὺ θὰ πάγ' νὰ κάν' τὰ προξενεῖα, μόλις μπῆ θὰ βγάλ' τὰ παπούτσια της, θὰ τὰ γυρίσ' ἀνάποδα καὶ ἂν εἶνε χειμῶνας θὰ καθίσ' κοντὰ στὴ γωνιά, θὰ φτύσ' πίσ' ἀπὸ τὰ δαυλιά²⁾, τὰ πιάν' καὶ λέγ' μὲ τὸ νοῦ της: Ὅπως πιάγγε τὰ δαυλιά φωτιά

νὰ πιάσ' κ' ἢ προξενεῖα.

Ἄλλοτε φορεῖ παράταιρα παπούτσια καὶ σκαλιζ³⁾ τὴ στάχτ' τοῦ μαγαλιοῦ ἢ τῆς γωνιάς καὶ μελετάει νὰ πιτύχνε τὰ προξενεῖα.

Ὅταν μιὰ γυναῖκα συγγενῆς ἢ δικιὰ ξεύρ⁴⁾ ὅτι προξενεύεται τὸ κορίτσ⁵⁾ καὶ αὐτὴ κάθεται κοντὰ στὴ φωτιά, τὴ σκαλιζ⁶⁾ καὶ λέγ' :

Σκαλιζῶ τὴ φωτιά σας

νὰ γίννε τὰ προξενεῖα σας.

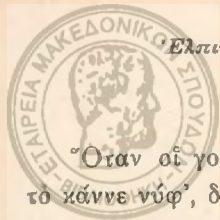
4) Ὅσα σέρν' ἢ σκούπα

Τὰ κορίτσια δὲν κάθονται πάν' στὴ σκούπα, γιατί ὅταν παντρευθοῦν θ' ἀκοῦνε ἀπ' τὴν πεθερὰ ὅσα σέρν' ἢ σκούπα⁷⁾

5) Τὰ Ἐφτά Σκοτιδία

Ὅταν μιὰ κοπέλα προξενεύεται καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐμποδίζουσι καὶ ξεκόφτουν ἢ ὅταν εἶνε ἄσχημη, τότε γιὰ νὰ σηκωθοῦν τὰ ἐμπόδια καὶ γιὰ ν' ἀρέσ⁸⁾ στὸ παλλικάρ⁹⁾ ἔρχονται τὰ Ἐφτά Σκοτιδία, κάμνουν ὅλα καλὰ καὶ γίνονται οἱ ἀρραβῶνες.

¹⁾ Μᾶλλον ἀπὸ τὸν φόβο τῶν Τούρκων ἀφοῦ καὶ ἡ γυναῖκες μας πρὸ 60 ἐτῶν φοροῦσαν φερετζέ. ²⁾ Ξύλα ἀναμμένα. ³⁾ Λόγια, ἐπιπλήξεις, παρατηρήσεις.

6) Οἱ προξενειές

Ὅταν οἱ γονεῖς τοῦ παλλικαριοῦ ἄρεξαν ἓνα κορίτσο¹⁾ καὶ ἤθελαν νὰ τὸ κἀνε νύφη, διάλεξαν τὸν κατάλληλο ἄνθρωπο, ἄνδρα ἢ γυναῖκα νὰ κἀνε τὶς προξενειές. Δὲ ρώταγαν τὰ κορίτσια σὲ ποιοῦ παλλικάρο²⁾ θὰ τᾶδιναν. Ἀκόμα καὶ τὰ παλλικάρια, ὅπου ἤθελαν οἱ γονεῖς τοὺς ἐκεῖ τ' ἀρραβώνιαζαν.

Ὅταν γίνονταν οἱ προξενειές καὶ ἔμνισκαν σύμφωνοι καὶ ἄπ' τὰ δυὸ τὰ μέρη, ὠρίζαν μιὰ μέρα καὶ πηγαιναν στὸ σπίτι³⁾ τῆς κοπέλλας, ὁ πατέρας ἢ ὁ θεῖος τοῦ γαμπροῦ μὲ τὸν προξενητὴ κι' ἀκόμα μ' ἓνα συγγενῆ ἢ καὶ παιδί, γιὰ νὰ εἶναι ὁ ἀριθμὸς μονός⁴⁾.

Ἀφοῦ τᾶλεγαν οἱ συμπεθερὲ⁵⁾ φώναζαν τὸ κορίτσο⁶⁾· αὐτὸ ντροπαλὸ θὲ νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ πεθεροῦ καὶ ὁ πεθερὸς τὸ εὐχουνταν καλὰ στέφανα καὶ τὸ ἔδινε τὸ λογοσήμαδο⁷⁾, φλουρί, ντοῦμπλα⁸⁾ ἢ δακτυλίδ'.

Ἡ νύφη⁹⁾ θὰ κερᾶσῃ γλυκὸ κρασί καὶ θὰ δόσῃ τὸ πενθερὸ μαντήλ¹⁰⁾ καὶ καπνοσακκοῦλα καθὼς καὶ τὸν προξενητὴ. Γιὰ τὸν γαμπρὸ κάλτσες, δυὸ μαντήλια, παραδοσακκοῦλα πλεκτὴ μὲ μετᾶξι χρωματιστὸ καὶ καπνοσακκοῦλα.

7) Οἱ μεγάλες ἀρραβῶνες

Οἱ μεγάλες ἀρραβῶνες¹⁾ ἀργοῦσαν νὰ γίννε γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ ἡ νύφη τὰ χαρίσματα²⁾. Ὁ γαμπρὸς προσκαλοῦσε πολλοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ σὲ ὅλους ἦταν ἡ νύφη ὑποχρεωμέν³⁾ νὰ δόσει χάρισμα.

Ὅταν ἡ νύφη ἦταν ἐτοιμη, συνεννοοῦνταν πότε θὰ γίνονταν οἱ μεγάλες ἀρραβῶνες, καὶ τότε μιὰ γυναῖκα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμπροῦ θὲ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς συγγενεῖς καὶ γειτόνους τοὺς καὶ μιὰ ἄλλ' ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νύμφης τοὺς δικούς της.

Οἱ γονεῖς τοῦ γαμπροῦ, χωρὶς τὸν γαμπρό, μὲ τὸν νοηνό, πού θὰ γίνονταν σύντεκνος, καὶ τοὺς καλεσμένους τραβοῦσαν γιὰ τὸ σπίτι τῆς νύμφης. Ἐμπρὸς πηγαινε ἓνας συγγενῆς τοῦ γαμπροῦ, βαστοῦσε ἓνα γαλόνι κρασί καὶ τὴν κουλλάικα⁴⁾, πού στορισμένη μὲ ξόμπλια πουλιὰ καὶ λουλούδια καὶ μὲ τὰ βαράκια στὰ βᾶϊα πρεπομαχοῦσε, καὶ μιὰ νιὰ γυναῖκα

¹⁾ Εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐπρόσεχαν ὁ ἀριθμὸς νὰ εἶναι μονός 3-5-7, ὡς τυχερὸς κ' εὐνοϊκός. ²⁾ Τὰ δῶρα πού ἀνταλλάσσονται μετὰξὺ ἐκείνων πού θ' ἀρραβωνιαστοῦν. ³⁾ Αὐστριακὸ μεγάλο χρυσὸ νόμισμα, τὸ ὁποῖον φοροῦσαν ὡς κόσμημα καὶ ἀξίζε τέσσερες κρομίτσες, πού πηγαινε πενήντα ἕξ γρόσια. ⁴⁾ Τὴν μεγάλη Σαρακοστή καὶ τὸ Σαραντάμερο δὲ γίνονταν μεγάλ' ἀρραβῶνα, τὸ εἶχαν ἁμαρτία. Γίνονταν μόνο τὰ λόγια, καὶ τὸ Πάσχα ἢ τὰ Χριστούγεννα ἀρραβωνιάζονταν. ⁵⁾ Δῶρα. ⁶⁾ Μεγάλη στρογγυλὴ πῆττα πού ἔκαμναν στὴν ἀρραβῶνα καὶ στὴ χαρὰ καὶ στὴ θανά τῶν νέων γιὰ τὸ γαμπρό, τὴ νύφη καὶ τὸν σύντεκνον καὶ τὰ Χριστούγεννα καὶ Πάσχα, πού θὲ νὰ σταλοῦν τὰ κανίσκια. Τὸ Σάββατο μιὰ γυναῖκα σπιτικιά ζυμώνει

συγγενής πήγαινε επάνω στο κεφάλ' ος λεμονάδα ¹⁾ τὰ χαρίσματα τοῦ γαμπροῦ: φουστανλήκι ²⁾ μάλλινο, μεταξωτὸ σπαλέτο με δίχρωμα λουλούδια, κάλτσες, παπούτσια καραμάντοιλα, τακούνια ³⁾ καρυδένια, μαστίχα, λάδι μυρωδάτο, μουχοσάπουνο, μυρωδιά, κουφέτα, τρία κομμάτια κόκκινη ζάχαρη καὶ ἓνα ἢ περισσότερα φλουριά δεμένα στοὺς σειρίτ'.

Ὅταν κοντόφθαναν τὰ συμπεθέρια, ἀνοίγαν οἱ πόρτες, οἱ γονεῖς τῆς νύφης με τ' ἀδέλφια καὶ συγγενεῖς τοὺς ὑποδέχονταν στὴ σκάλα. Μετὰ τὰ συγχαρήκια γιὰ τ' ἀρραβωνιάσματα, τοὺς πᾶνε στὴ καλὴ κάμαρα ⁴⁾ καὶ κάθονταν γύρω στὰ μιντέρια ⁵⁾ καὶ στὴ μέσ' τῆς κάμαρας ἔβιζαν τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ. Ἀφοῦ τελείωναν τὰ καλῶς ὀρίσματα, ἡ θεία τῆς ἔφερνε τὴν νύφη μέσα στὴν κάμαρα κατακόκκινη ἀπὸ ντροπῆ, με τὰ μάτια χαμηλωμένα. Ἐμπρὸς ἡ θεία, τὸ καταπόδ' ἡ νύφ'. Θὲ νὰ τὴν πάει πρῶτα νὰ φιλήσ' τὸ χέρι τοῦ πεθεροῦ, τῆς πεθερᾶς, τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας τῆς, τοῦ θειοῦ, τῆς θειᾶς, ὕστερα θὲ νὰ φιλήσ' ὀλονῶν τὰ χέρια ὡς καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν γιὰ νὰ τὴν θυμοῦνται πὺ ἐγινε νύφ'. Κατόπι ἡ νύφ' θὰ κερᾶσ' ὄλους κρασι ἀπ' αὐτὸ πὺ ἔστειλε ὁ γαμπρός. Κι' ἀρχίζει ἀπ τὸν πεθερό.

Ὁ πεθερὸς εὐκείται: — «Συμπέθερε, νὰ τοὺς χαιρόμασθε, νὰ ζῆσνε, νὰ γεῶσνε, καλὴ ἀγάπ' νᾶχνε» πίν' λίγο κρασι καὶ ρίχνει μέσα στοὺς ποτήρ' τὸ ξένιασμα ⁶⁾, φλουριά πεντακόσιω, χίλιω γροσιῶ.

Ὅλοι θὰ πιοῦν ὕστερα γιὰ νὰ τὴν εὐχηθοῦν καλὰ στέφανα.

Μετὰ ἡ νύφ' θὰ βγῆ ἔξω νὰ φορέσ' τὰ φλουριά καὶ θὰ κερᾶσ' γλυκό.

τὰ κουλλίκια, σφικτά, χωρὶς δροχίσιμα (πότισμα) μόνη πὺν βρέχ' τὰ χέρια τῆς καὶ τὸ ἀφίν' ν' ἀνέβ'. Στὸ μεταξὺ κοπανίζνε τὸ ζάχαρη, τὸ μαστίχ', τὴν κανέλα. Ὅταν ἀνεβῆ τὸ ζυμάρι παίρνουν λίγο, τὸ πλάθουν, τὸ πατοῦν, ρίχνουν μέσα τὸ μαστίχ' καὶ τὴν κανέλα, γιὰ νὰ μοσχίξ', τὴν ζάχαρη καὶ τὸ ρωγίτικο ρεισέλι ἀπὸ σταφύλι (κομπόστ), τὸ τυλίξουν καὶ τὸ βάζουν στὴ μέση τοῦ ταβᾶ. Ὑστερα παίρνουν ἄλλο, τὸ κάμνουν ὅπως καὶ τὸ πρῶτο καὶ τὸ βάζουν στοὺς πλάγι ὡς πὺν νὰ γεμίσ' ὁ ταβᾶς. Ἔχουν καὶ ξεχωριστὸ ζυμάρι χωρὶς μαγιά, ἀνέβατο, γιὰ νὰ μὴ χάνωνται τὰ σχέδια καὶ κάμνουν πουλιά, λουλούδια καὶ ἄλλα ξόμπλια καὶ στέλνουν στοὺς φουρνο. Ὅταν ψηθῆ βάζνε επάνω τρία κλωνιά βᾶια (δάφνη) τὰ βαρακῶννε, τρία καὶ Ἁγία Τριάς καὶ ρίχννε επάνω φουντούκια καὶ σταπίδες. ¹⁾ Δίσκος. ²⁾ Τὰ ραφτικά καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ φουστάνιοῦ ἔκαμνε ὁ γαμπρός. ³⁾ Γαλέντζες ἀπλὲς ἢ σκαλιστές, τίς φοροῦσαν εἰς τίς ἐπισκέψεις τὸν χειμῶνα ὅταν εἶχε λάσπη. ⁴⁾ Δωμάτιον ὑποδοχῆς. ⁵⁾ Τρία μιντέρια εἶχε στοὺς γύρω. ⁶⁾ Τὸ δῶρο τοῦ πεθεροῦ, τῆς πεθερᾶς, τοῦ συντέκνου, τῆς συντέκνισσας πὺν ἔδιναν στὴν νύφη στὴν ἀρραβῶνα καὶ στὴν χαρὰ καὶ τὴ βάπτισι στὴ νουνά. Πρβλ. Ὁμ. Ἰλ. Ζ. 218 «οἱ δὲ καὶ ἀλλήλοισι πόρον ξεινῆια καλά. Εἰς τὸ Βυζάντιον ὅταν ἐγεννᾶτο βασιλόπαις, ἀναφέρει ὁ Βυζαντιὸς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τόμ. Γ. σελ. 163—4: «Τῆ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ ἐπιτεθῆνα διὰ τῆς συνήθους εὐχῆς τῆς τριχοκουρίας τῷ παιδί τὸ ὄνομα ὑπὸ τοῦ ἱερέως, εἰσήγοντο εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Αὐγούστας στολιζόμενον μεγαλοπρεπῶς οἱ εὐνοῦχοι τοῦ παλατιοῦ καὶ αἱ ἀρχόντισσαι καὶ συνέχαιρον ἐπευχόμεναι τὴν Αὐγούσταν μία ἐκάστη εἰσάγουσα ξένιον ὃ προηρεῖτο».

Τότες ἡ θεία καὶ ἀκόμα μιὰ ἄλλ' γυναῖκα θὰ βγάλνε τῆς νύφς τὰ χαρίσματα, τὰ φέρονε σ' ἓνα σιδεροσίν' καὶ τὰ βάζνε ἐπάνω στὸ σακμνὶ μέσ' στὴ μέσ' τῆς κάμαρας. Ἡ μιὰ καὶ ἡ ἄλλ' τὰ ξεχωρίζ' τοῦ καθενὸς τὸ χάρισμα, καὶ καθὼς κάθονται στὰ μιντέρια, πηγαίν' καὶ τὸ βάζ' στὴν ἀγκυκαλιὰ τοῦ καθενός. Τοῦ πεθεροῦ τὸ χάρισμα εἶνε μανιῆλ', κάλτσες, καπνοσακκοῦλα γιὰ (=ἢ) παραδοσακκοῦλα, τῆς πεθερᾶς μανιῆλ', κάλτσες, φακιόλ'.

Στὸ σινὶ ἔμνισκαν τὰ τρία *μῦποχτσαλίγια* ¹⁾ τοῦ γαμπροῦ, ἀπάνω ριχμένα, τὸ ἓνα μεταξένιο, τὸ ἄλλο λαχουρένιο κεντημένο μὲ κασανάκ' καὶ τὸ τρίτο ἀπὸ χρωματιστὴ πατίστα μὲ νιαντέλα στὸ γύρω καὶ μέσα στὸ *μῦποχτσαλίκι* : πονκάμισο μεταξωτό, βρακοζῶνα κεντημέν', χρωματιστὴ πλεκτὴ παραδοσακκοῦλα, καπνοσακκοῦλα λαχουρένια ²⁾, ντιμπιένια ³⁾ ἢ κατιφεδένια, κεντημέν' μὲ κλαδιὰ καὶ στὸ γύρω μεταξωτὸ σατσάκ', κάλτσες, καὶ ἂν εἶνε χειμῶνας τσουράπια ⁴⁾, κατιφεδένιες κεντημένες παντόφλες, τρία μαντήγια τὸ ἓνα μεταξωτό, τὸ ἓνα πατισένιο μὲ ἀντίκα ⁵⁾ γυρισμένο καὶ τὸ ἄλλο μουσουλίνα καὶ τὴν κουλλίκα. Μὲ τὴ λεμονάδα (δίσκο) ποὺ ἔστειλε ὁ γαμπρός τὰ χαρίσματα, κι' ἡ νύφ' θὰ στείλ' τὰ *μῦποχτσαλίγια*. Τὴν ὥρα ποὺ θὰ φεύγουν ἡ νύφ' στεκόταν στὸ ἀπάν' τὸ σκαλοκέφαλο, φιλοῦσε ὄλων τὰ χέρια καὶ ὁ καθεὶς τὴν ἔδινε στὸ χέρ' τὸ ξένιασμα : μετζήτ' φλουρί, εἰκοσάρκο, σαραντάρκο ἢ ὀγδοντάρκο.

Ὅλ' οἱ φίλ' καὶ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, ὅταν πρωτοπᾶνε στὸ σπít' τῆς ἀρραβωνιαστικιάς του, θὰ τὴν χερίσνε παραδᾶς ἢ φλουρί.

8) Γιὰ νὰ εἶνε γλυκειά.

Ἡ ἀρραβωνιασμέν' στὶς τρεῖς μέρες ποὺ ἀρραβωνιάσθηκε, θὰ βάλ' τρεῖς φορὲς στὸ στόμα τῆς ἓνα κομμάτ' κόκκινη ζάχαρη καὶ τρεῖς φορὲς θὰ τὸ βγάλ' καὶ θὰ μελετήσ' : «Ὅπως εἶν' ἡ ζάχαρη γλυκειά, νᾶμαι κι' ἐγὼ γλυκειά στὸν ἀρραβωνιαστικό».

Αὐτὴ τὴ ζάχαρη βάζνε μὲ κουφέτα σὲ τοῦλι κόκκινο καὶ τὴν στέλνουν στὸ γαμπρό. Ἀπ' τὰ κουφέτα θὰ φᾶνε καὶ οἱ σπιτικοί, τὴ ζάχαρη τρώγ' ὁ γαμπρός. Μαζὺ μὲ τὰ κουφέτα στέλνουν καὶ τὸ ἄδειο γαλόν'.

9) Ὁ ἀρραβωνιαστικός.

Ἐνα βράδ' ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα ὁ ἀρραβωνιαστικός μ' ἓνα δικό τ' μεγαλύτερο συγγενῆ, πηγαίν' στὸ σπít' τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του,

¹⁾ Λέξ. Τουρκ. μπόγος καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ δῶρα ποὺ δίδει ἡ νύφη στὴν ἀρραβῶνα στὸ γαμπρό καὶ στὴ χαρὰ πάλιν στὸ γαμπρό. στὸν πεθερό, στὴ πεθερά, στὸν σύντεκνο, στὴ συντέκνη, στὸν ἀντράδελο. ²⁾ καὶ ³⁾ = μάλλινα ὑφάσματα, τὸ πρῶτο ἀπὸ τὴ Λαχώρη καὶ τὸ δεύτερο ἀπὸ τὸ Θιβέτ. ⁴⁾ Μάλλιες κάλτσες. ⁵⁾ Τρυπογάζι.

για νὰ φιλήσ' τὸ χέρ' τοῦ πεθεροῦ καὶ τῆς πεθερᾶς. Τὴν πεθερὰ θὰ δόσ' ριγάλο¹⁾ μετζήτ', μισὴ λίρα ἢ μιὰ, ἀναλόγως τῆ δύναμή τ'.

Ἄφοῦ καθίσανε θὰ βγῆ ἢ ἀρραβωνιαστικὴ τ' καὶ θὰ φιλήσ' τὸ χέρι του σέροντας τὸ πόδι της, γιὰ νὰ σύρ' καὶ τὰ ἄλλα κορίτσια ν' ἀρραβωνιασθοῦν, κ' ἐκεῖνος θὰ τὴν δόσ' φλουρὶ ἢ δαχτυλίδ'. Σὰν τοὺς κερὰς γλυκό, θὰ καθίσανε λίγο καὶ ὕστερα θὰ κατεβοῦν. Τὰ παλιότερα χρόνια ὁ ἀρραβωνιαστικός, πῆγαινε μιὰ φορὰ τὸ χρόνο καὶ ἀπὸ τὸν δρόμο της ντρέπονταν νὰ περάσ'. Οἱ ἀρραβωνιαστικοὶ γιὰ νὰ δοῦν τὶς ἀρραβωνιαστικὲς τοὺς περιμέναν τὶς μεγάλες γιορτές, πού χόρευαν τὰ κορίτσια στὰ ἀλώνια τοῦ χωριοῦ, νὰ πᾶνε πίσω ἀπὸ τὶς φράχτες καὶ ἐκεῖ ἀπὸ κρυφὰ νὰ τὶς δοῦν.

10) Τὰ κουφέτα.

Στὶς ὀκτῶ μέρες θὰ μοιράσνε τὰ κουφέτα σὲ ὄλο τὸ χωριὸ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμπροῦ καὶ ἀπὸ τῆς νύφης. Ἡ νύφη θὰ φωνάξει τὶς φιληνάδες της νὰ τὰ βολεῦσνε. Ἐβαζαν, ἀπὸ λίγα σὲ κόκκινο ψαλιδισμένο χαρτί καὶ τῶδεναν μὲ κορδελάκ' ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ, τᾶβαζαν μέσα στὴ λεμονάδα (δίσκο) καὶ μιὰ νέα γυναῖκα τὰ μοίραζε στὰ σπίτια.

Τὸ κορίτσι πού ἀρραβωνιάζονταν ὀκτῶ μέρες δὲν ἔβγαινε ἐξ' ἀπὸ τὸ σπῖτ' καὶ στὸ παράθυρο δὲν κάθονταν.

11) Τὰ κανίσκια.

Ὁ ἀρραβωνιαστικός τὸ Πάσχα καὶ τὰ Χριστούγεννα ἔστελνε στὴν ἀρραβωνιαστικιά τ' τὸ κανίσκι.²⁾

Στὸ σινὶ κρέμουνταν στολισμένα τ' ἀρραβωνιαστικᾶτα, φουστάνι ραμμένο, κοντογοῦν', μῆποχταῖς μεταξωτὸς μὲ κρόσια, σπαλέτο μεταξωτό, φακίολι καλεμκερὶ μὲ μπιμπίλα, κιρλάντες, παπούτσια, κουλλίκια, ὀπωρικά, κρισὶ, κρέας καὶ τὸ Πάσχα λαμπάδα ξομπλιαστή. Τὸν πεθερό, τὴν πεθερὰ καὶ τὶς κουνιάδες παπούτσια. Μιὰ νέα γυναῖκα ἀλλαγμέν', τὰ βαστοῦσε μὲ τὰ δυὸ της χέρια ἐπάνω στὸ κεφάλ', τὰ πῆγαινε σιγὰ σιγὰ καὶ πρεπομαχοῦσαν. Ἀπὸ τὰ παράθυρα ὅλες ἔτρεχαν νὰ τὸν διοῦν. Καὶ ἡ νύφ' θὰ στείλ' κανίσκι στὸ γαμπρό, κουλλίκια, μῆπακλαβᾶ, χαμαγλιὰ³⁾ μὲ καρύδ', κάλτσες καὶ τὸ Πάσχα κόκκινα ἀβγά. Ὅσα χρόνια κι' ἂν ἔμνισκαν ἀρραβωνιασμέν' τὸ κανίσκι θὰ πῆγαινε Χριστούγεννα καὶ Πάσχα. Μερικὲς φορὲς ἔστελναν καὶ τῆς Παναγίας τὸ δεκαπενταῦγουστο.

¹⁾ Δῶρο. ²⁾ Τὰ ἐντὸς τοῦ σινοῦ στολισμένα δῶρα, Ὁμ. Ἰλ. Λ., 630. Καὶ στὴν βάπτιση ἢ μῆτέρα τοῦ μωροῦ στέλνει κανίσκι στὴν νουνά. ³⁾ Ἀπὸ φύλλα ἀνοιγμένα στὸ σπῖτι καὶ τριγωνικὸ σχῆμα. λ. τ.

12) Χαιρετισμός.

Τὸ Πάσχα, τὰ Χριστούγεννα καὶ ὅταν εἶχαν ὄνομασία στῆς νύφ' εἰς τὸ σπιτί', ὁ πεθερὸς μὲ τὴν πεθερά θὲ νὰ πᾶν νὰ τὴν χαιρετίσει καὶ ἀπὸ τῆς νύφης ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα πῆγαιναν νὰ χαιρετίσει τοὺς συμπεθέρους καὶ τὸ γαμπρό.

13) Τὸ ξέκομμα.

Ἄν κανεῖς γίνονταν αἰτία καὶ χαλνοῦσε ἡ ἀρραβῶνα, τὸ εἶχαν μεγάλ' ἄμαρτία. Ὅποιος ξεκόφτ', λένε πὼς στὸν ἄλλον κόσμον καίγεται μέσ' τὴν πίσσα:

*Ἔνα κορίτσ' ξέκοψες
μιά Ἐκκλησιὰ γκρέμισες.
Μιά ἀρραβῶνα χάλασες
μιά Ἐκκλησιὰ χάλασες.*

14) Οἱ ἀρραβωνιασμένοι.

Ἐμνισκαν ἕξ καὶ ἑπτὰ χρόνια ἀρραβωνιασμέν' ὡς ποὺ νὰ βουλευθῆ ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφ' νὰ ὑφάν' τὴν προῖκα τῆς καὶ νὰ ράψ' τὰ ροῦχα. Θὰ ὑφάν τόπια πανιὰ γιὰ στρώματα, στρῶσες μακάτια καὶ μαξιλαροσκεπάσματα. Μαξιλάρες ντουβαριαστές, μαξιλάρες τοῦ ὕπνου, σεντόνια, κιλίμια ¹⁾ καὶ βρασιές ²⁾. Τραπεζομάντηλα ἄσπρα, κόκκινα καὶ γαλάζια. Πετσέτες τοῦ τραπεζιοῦ, τοῦ προσώπου, τῶν χειρῶν, τοῦ μαγερειοῦ. Ἀσπρόρρουχα γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ τὸν γαμπρό. Θὰ ἐτοιμάσ' τὰ μῦποχαλίμια, τὰ μαντηλώματα ³⁾, τὶς κάλτσες. Ὅταν ἡ προῖκα τελείωνε καὶ ὁ γαμπρὸς ἐτοιμάζονταν, γίνονταν ἡ χαρά.

*Ἐρχονταν ἡ ὥρα ἡ καλὴ καὶ ἡ εὐλογημένη
ποῦταν οἱ πόρτες ἀνοιχτές κ' ἡ προῖκα ἀπλωμένη.*

(Κατὰ διήγηση τῆς Δόμνας Μ. Βασιλοπούλου)

III

ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

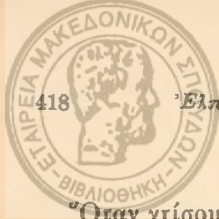
Τὰ θεμέλια.

Ὅταν ἀνοίξουν τὰ θεμέλια, πρὶν ἀρχίσουν νὰ κτίζουν, θὰ σφάζουν πετεινὸ ἢ καὶ πρόβατο ἀναλόγως τῆ δύναμῃ ποὺ ἔχει ὁ νοικοκύρης, γιὰ νὰ τρέξει τὸ αἷμα μέσ' τὰ θεμέλια καὶ στερειώσουν. Ὁ νοικοκύρης θὰ ρίξει καὶ μερικὲς παραδες. Τὸ ζῶο θὰ τὸ φάγουν οἱ μαστόροι.

¹⁾ Χαλί μὲ φάσιμο κουφὸ, περνοῦν μιὰ θύρα στὸ κτέν' καὶ μιὰ ἀφίννε.

²⁾ Χαλί μὲ φάσιμο γιομάτο, κάθε θύρα καὶ κλωστή.

³⁾ Τὰ μαντήλια ποὺ χαρίζ' ἡ νύφη στοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ.

Τὸ ἀσκή.

Ὅταν χτίσουν τὸ σπίτι καὶ φθάσουν ἰσὶὸ σκεπὸ, ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ, ἢ νοικοκυρά, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι θὰ στείλουν ἀπὸ ἓνα δῶρο εἰς τὸν κάλφα καὶ τοὺς μαστόρους, τὸ ὁποῖον τουρμιστὶ λέγεται «ἀσκή» (κρέμασμα).

Ἐπάνω στὸ σκεπὸ βάζουν δυὸ ξύλα σὲ ἀπόσταση δυὸ μέτρα· στὶς ἄκρες δένουν πρασινάδες γιὰ στολίδι καὶ στὰ δυὸ ξύλα δένουν ἓνα σχοινί, καὶ ἐκεῖ θὰ κρεμάσουν τὰ χαρίσματα.

Τὸ πρῶτο δῶρο εἶναι τοῦ νοικοκύρη, τέσσαρες ἕως πέντε πῆχες τσόχα γιὰ σαλβάρι ἢ πουκάμισο· εἶνε τὸ πιὸ συνηθισμένο. Θὰ τὸ κρεμάσουν στὸ σχοινὶ καὶ κατόπιν ἓνας μαστορὸς μὲ δυνατὴ συρτὴ φωνὴ λέγει :

Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ παραγάθου Θεοῦ,
 μὲ τὴν εὐχὴ τῶν τριακοσίων δεκαοχτῶ πατέρων ¹⁾
 μὲ τὰ χρήματα τοῦ νοικοκύρη,
 μὲ τὴν τέχνη τοῦ κάλφα,
 μὲ τὴν ἐργασία τῶν μαστόρων,
 κτίζεται οἶκος μέγας καὶ λαμπρός.
 Τὸν οἶκον ὅπου κτίζομεν
 πέτρες καὶ χῶματα νὰ μὴν πέσουν
 τὰ μακάσια ²⁾ νὰ μὴν ἀνοίξουν,
 τὰ καρφιά νὰ μὴ ξηλωθοῦν,
 χίλια χρόνια νὰ βαστάξει.
 Ὁ Θεὸς τὸν βίό του νὰ περιοσεύσει
 χιλιάδες πρόβατα νὰ κερδίσει
 χίλια χρόνια νὰ ζήσει ὁ κύριος (τ' ὄνομα τοῦ νοικοκύρη).
 Ὁ Κύριος (τ' ὄνομα αὐτοῦ ποὺ ἔστειλε)
 προτιμήσας τὸ χατῆρι τοῦ ἀφεντικοῦ μας,
 ἔστειλε ἓνα δῶρον μέγα καὶ λαμπρὸν
 καὶ εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς μαστόρους.
 Νὰ τὸν ἀξιῶσει ὁ Θεὸς νὰ πάγει στὸν ἅγιον Τάφον,
 μὲ καλὸ νὰ πάγει καὶ μὲ καλὸ νὰ ἔλθει.
 Ἄν εἶνε ἐλεύθερος, νὰ τὸν ἀξιῶσει ὁ Θεὸς νὰ πάρει μιὰ νιὰ
 ἄσπρη καὶ παχειά, φουντωτὴ σὰν τὴν ἐλιά.
 νᾶνε τὰ μαλλιὰ της μαῦρα καὶ τὰ φρούδια της γαϊτάνια,
 νὰ τὴν ἔχει τὸν Γιαννάρη
 ποῦν' ἢ νύχτα ἢ μεγάλη,
 νὰ τὴν ἔχει τὸ χειμῶνα
 ποῦνε τὰ παχειὰ τὰ χιόνια.

¹⁾ Τῆς πρώτης Συνόδου. ²⁾ Τὰ δεσίματα τῆς στέγης.

Τελειώνοντας την εϋχή οί κτίστες χτυποῦν πολλές φορές μὲ τὸ σκεπάρνι πρὸς τιμὴν αὐτοῦ πού ἔστειλε τὸ δῶρο. Στὸν ἐρχομὸ κάθε δώρου τῆς νοικοκυρᾶς, τοῦ πατέρα, τοῦ πεθεροῦ ἢ τῶν φίλων ἐπαναλαμβάνεται ἡ εϋχή δυνατὰ καὶ στὸ τέλος ὅλοι οἱ μαστόροι κτυποῦν τὰ σκεπάρνια.

Τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι

Ὅλα τὰ σκαλοπάτια τὰ καρφώνουν στὴ σκάλα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τελευταῖο. Αὐτὸ ὁ μαστορὸς τὸ καρφώνει ὅταν ἔλθει ὁ νοικοκύρης ἢ ἡ νοικοκυρὰ καὶ τότε τὸν δίνει δῶρο μανδῦλι ἢ παράδες.

(Κατὰ διήγηση τοῦ μαστρο-Δημήτρη ἀπὸ τὶς Καστανιές).

IV

ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ ΑΠΟΚΡΙΑΣ (Σηλυβριανὰ)

1) Ἡ σχώρεση.

1. Τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς ἀπόγευμα, ἀφοῦ ψαλεῖ ὁ Ἐσπερινὸς στὴν ἐκκλησία καὶ δόσει ὁ παπᾶς τὴ σχώρεση, οἱ πανδρεμένες κόρες πηγαινοῦν στὸ σπίτι τοῦ συντέκνου· ἐκεῖ θὰ κάμουν τρεῖς μετάνοιες στὸν σύντεκνο καὶ στὴ συντέκνισσα, θὰ τοὺς ζητήσουν σχώρεση, ἔπειτα στοὺς γονεῖς των, στίς θεῖες καὶ θεῖους. Καὶ οἱ σπιτικοὶ ἀλληλοσυγχωροῦνται.

2) Τὸ βούλωμα τοῦ στόματος μὲ τὸ ἀβγό.

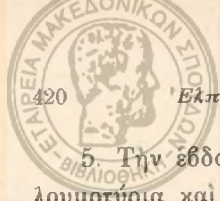
2. Τὸ βράδῳ ἀφοῦ φάγουν, εἰς τὸ τέλος τρώγουν κι' ἀπὸ ἓνα κομμάτι βρασμένου ἀβγοῦ καὶ λέγουν ὅτι βουλώνουν μὲ τὸ ἀβγὸ τὸ στόμα τους διὰ νὰ τὸ ξεβουλώσουν μὲ τὸ ἀβγὸ πάλι τὸ Πάσχα.

3) Ἡ Ἀρμυροκουροῦνα τῆς Ἀποκριᾶς.

3. Τὸ βράδῳ μιὰ γριά παίρνει τρία χουλιάρια ἄλας, τρία ἄλεῦρι καὶ τρεῖς χουλιαιρὲς νερό, τὰ ζυμώνει καλὰ καὶ τὰ κάνει ἓνα κουλικάκι¹⁾ τὸ ψήνει μέσα στὴ γωνιά, τραβᾷ τὴ στάχτη καὶ ψήνεται ἐπάνω στὸ κόκκινο τοῦθλο ἢ ἀρμυροκουροῦνα.

4. Τὸ βράδῳ τῆς Καθαρο-Δευτέρας ὅσα κορίτσια θὰ πιάσουν τρίμερο τὰ δίνει ἀπὸ ἓνα κομμάτι ἀρμυροκουρούνας. Τὸ κάθε κορίτσι τὸ βάζει κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι του γιὰ νὰ δεῖ στὸ ὄνειρό του ποιὸν θὰ πάρει ἄντρα. Καὶ τὴν πρώτη βούκα τῆς πῆττας τῆς ἀποκριᾶς τὴ βάζνε κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι γιὰ νὰ δοῦν ποιὸν θὰ πάρνε ἄνδρα.

¹⁾ πητάκι.

5. Την εβδομάδα της ἀποκριᾶς δὲν λούγονται, διότι τινάζουν τὰ τουλουμοτύρια καὶ ὅποιοι λουθεῖ παθαίνει πιτυρίδα.

4) Παιγνίδια Ἀποκριάτικα.

6. Τὶς ἀποκριεὺς τὰ βράδυα μαζεύονται εἰς τὰ συγγενικά καὶ φιλικὰ σπίτια καὶ διασκεδάζουν μὲ διάφορα παιγνίδια.

7. Βράζουν ἓνα ἄβγῳ ¹⁾ σφιχτά, τὸ καθαρίζουν καὶ τὸ κρεμοῦν μὲ κλωστή εἰς τὸ ταβάνι. Γύρω εἰς κύκλον κάθονται καὶ προσπαθοῦν νὰ τὸ δαγκάσουν καὶ ξεκαρδίζονται στὰ γέλοια. Ἀντὶ ἄβγοῦ κρεμοῦν στρογγυλὸ σουσαμένιο χαλβᾶ.

8. Λέγουν «τ' ἀποκριάτικα» ²⁾, δηλαδή λέξεις πολὺ μεγάλες καὶ φράσεις, πὺν πρέπει νὰ λεχθοῦν πολὺ γλήγορα, ὅποτε ἡ σημασία τους ἀλλάσσει καὶ προκαλοῦν τὸν γέλωτα.

5) Γλωσσοδέτες.

1. Ἡ συκιά μας ἢ γκελδή, ἢ γκελδή, ἢ καγκελδή, ἢ δίπλο—τρίπλο καγκελδή, πὺν φκιάν' τὰ σῦκα τὰ γκελδά, τὰ γκελδά, τὰ καγκελδά, τὰ δίπλο-τρίπλο καγκελδά, νὰ πάρ' ἢ μάννα μ' τὴ βίτσα τὴ γκελδή, τὴ γκελδή, τὴ καγκελδή, τὴ δίπλο-τρίπλο καγκελδή, νὰ σκοτώσ' τὸ φεῖδι τὸ γκελδό, τὸ γκελδὸ τὸ καγκελδό, τὸ δίπλο-τρίπλο καγκελδό, πὺν θὰ φάγ' τὰ σῦκα τὰ γκελδά, τὰ γκελδὰ τὰ καγκελδά, τὰ δίπλο-τρίπλο καγκελδά.

2. Ἀπὸ τὸν πύργον ἔπessa στοῦ παπᾶ τοῦ γυιοῦ τὰ χέρια, ἔπessa καὶ μὲ πῆραν ἀπ' τὸ χέρι καὶ μὲ πῆγαν σι' ἅγιο βῆμα καὶ μὲ στρογγυλογύρισαν καὶ μὲ στρογγυλοδρομήσαν, δὲν τὸ ἤξουρα κ' ἐγὼ ὁ καῦμένος νὰ τὶς στρογγυλογυρίσω νὰ τὶς στρογγυλοδρομήσω.

3. Ἐκκλησιὰ μολυβωτή, μολυβολοκοντοπελεκητή, ποιὸς ἔκατσε καὶ τὴν ἔμολυβολοκοντοπελέκησε τὴν ἐκκλησιὰ τὴ μολυβωτὴ τὴ μολυβολοκοντοπελεκητή.

4. Ὁ παπᾶς μας ὁ παχύς, ἔφαγε παχειὰ φακή.—Γιατί, παπᾶ, γιατί παχύ, γιατί ἔφαγες παχειὰ φακή;

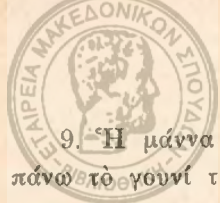
5. Φίλος ἔδωκε τὸν φίλο τριαντάφυλλο καὶ φύλλο καὶ παρήγγειλε τὸν φίλο: Φίλε, φύλαξε τὸ φύλλο ὡς τοῦ φίλου σου τὸ φύλλον.

6. Δαφνόςκαφτω σκάφτω τὴ γῆς, τρώγω μὲ τὴ δαφνόςκαφτη—δαφνόςκαφτη χουλιάρα.

7. Ἀπ' ἀψηλὴ κοπριά ἔπessan τρεῖς φραγκόξομπλες καὶ τρεῖς φραγκεξοποῦλες.

8. Ἡ μάννα μ' ὅταν μ' ἔκανε στὸ πάν' στὸ σκαλόξυλο, στὸ κάτ' τὸ σκαλόξυλο.

¹⁾ Βουλώνουν τὸ στόμα μὲ τ' ἄβγῳ πὺν θὰ νηστεύσουν. καὶ πάλιν ἄβγῳ πρῶτα θὰ φάγουν τὸ Πάσχα, ὅταν τελειώσει ἡ Σαρακοστή. ²⁾ Αἰνίγματα.

9. Ἡ μάνα μ' ἤ ἀσπρογουννοῦ, ἄσπρο μαῦρο τὸ γουνί τ'ς, καὶ τὸ πάνω τὸ γουνί τ'ς, καὶ τὸ γουνί τ'ς τὸ μαῦρο.¹⁾

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Συλλογὴ Ἀστερίου Ζήκου.

1. Πῶς σπέρνον οἱ Καρυῶτες.

Πέ ρα σα, ξε πέ ρα σα, πέ ρα σα, ξε
πέ ρα σα τῶν Κα ρυῶ των τὰ χω ριά.

Πέρασα, ξεπέρασα, στῶν Καρυῶτων τὰ χωριά,
Κεῖδα πῶς τὰ σπέρνοννε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.²⁾
Ἔτσι δὰ τὰ σπέρνοννε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.²⁾
Κεῖδα πῶς τὰ βγάζουννε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.
Ἔτσι δὰ τὰ βγάζουννε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.
Εἶδα πῶς ἀλώνιζαν οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.
Ἔτσι δὰ ἀλώνιζουννε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.
Εἶδα πῶς τὰ τρώγαν οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.
Ἔτσι δὰ τὰ τρώγανε οἱ Καρυῶτες τὰ κουνιά.

2. Ἡ κακολογιά.

Βρὲ Μα νό λη, βρὲ λε βέν τη, βρὲ κα
λό, βρὲ κα λό παι δί.

— Βρὲ Μανώλη, βρὲ λεβέντη, βρὲ καλὸ παιδί,
Τί καλὴ γυναῖκα πῶχεις, δὲν τὴν χაίρεισαι!
— Ποῦ τὴν εἶδες, ποῦ τὴν ξαίρεις καὶ τὴν μολογᾷς;
— Μέσ στὸν γῆιουλὸν μῆπαχτοῦ τὴν εἶδα ποῦ σεργιάνιζε.
5 — Κιᾶν τὴν εἶδες κι ἂν τὴν ξαίρεις, πέσ' μου τί φορεῖ.
— Γῆιουλὸν γῆιουλιὸν σαλβάρ φοροῦσε κι ἄλλο τζουμπέ
Κεντημένη βρακοζούνα κι ἄσπρα γεμενιά.

¹⁾ Οἱ τέσσερες τελευταῖοι λέγονται στὸ Φανάρι, γειτονικὸ χωριὸ τῆς Σηλυβριάς.

²⁾ Ἐδῶ ὁ τραγουδιστὴς μιμεῖται τὸν τρόπο τῆς σποράς.

Κι ὁ Μανώλης μεθυσμένος δὲν τὴν ρώτησε,
 Ἐβγαλε μόν' τὸν καμά του καὶ τὴν ἔοφαξε
 10 Τὸ πρῶτὸ ξενησικιώθηκε καὶ τὴν ἔκλαιγε.
 —«Σήκω, πάπια μ', σήκω, χήνα μ', σήκω κιἄλλαξε,
 Νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ παλλικάρια, νὰ τρελλαίνονται,
 Νὰ σὲ ἰδοῦν οἱ γεντισάροι νὰ ζουρλαίνονται.»

3. Ὁ κακὸς πεθερός.

Μέτρια

Ὁ λα τὰ που λά κια ζυ γὰ ζυ γά, (ἔ)να πε ρι στέ
 ἐρ' μό νο, μο να χό.

Ὅλα τὰ πουλάκια ζυγὰ ζυγὰ
 ἕνα περιστέρι μόνο μοναχό.
 Ἐνα περιστέρι μόνο μοναχό,
 κάθονταν στὴν πόρτα κι ἔλεγε:
 5—Μένα ἢ μάννα μ' μῆχει μοναχὴ
 μοναχούτσικη κι ἀκριβούτσικη
 Μένα ἢ μάννα μ' μᾶραβώνιασε
 μᾶραβώνιασε καὶ μὲ πάντρεψε.
 Στὸ Σταμποῦλ γιολοῦ, στὸν Κιρισχανά
 10 ἔχω πεθερὸ ἔχω πεθερά.
 Πεθερὰ μ' εἶνε μέλι-ζάχαρη
 πεθερὸς μ' εἶνε πικροφάρμακο.
 Τάντραδέρφια μου τὰ καφόχρονα
 τὰ καφόχρονα, τὰ περήφανα.
 15 Γὼ νερὸ φέρνω, κεῖνα τὸ χύνουν
 φωμὶ ζυμώνω κεῖνα δὲν τὸ τρῶν.
 Πάγω γιὰ νερὸ τὰ μεσάνυχτα
 κεῖδα τὸ στοιχειό, ὅπου λούνονται.

(Βλ. παραλλ. Λαογρ. Ε. 159. 44).

4. Ὁ ἀγαπητικὸς.

Μέ σα στὸ Κά στρο σὴ με ρα κον τὰ στὸ Ἄτ πα ζά ρι.

Μέσα στὸ Κάστρο σήμερα κοντὰ στὸ "Ατ-Παζάρι,
 Χορεύουνε οἱ ἔμορφες ἕνα χορὸ γαϊτάνι:
 — Ἰμπρισίμι γένομαι στὰ τσαροιά πηγαίνω.
 — Μπέντα ἱπεκισὴ ὀλούρουμ¹⁾ ἔρχομαι σὲ παίρνω.
 — Μπαρμπουνάκι γένομαι στὸ γιαλὸ πηγαίνω.
 — Μπέντα μπாலουκισὴ²⁾ ὀλούρουμ ἔρχομαι σὲ παίρνω.
 — Ὅρνιθίτσα γένομαι στὸ κουμάσι μπαίνω
 — Μπέντα μπῆρ χορὸς ὀλούρουμ³⁾ καὶ σὲ ἀνεβαίνω.

5. Ἡ κατάρα

Γοργά

Τὸν ἄντρα σου τὸν γῆρι τζα λῆ βάλ τον ἄ πάν' στὰ
 μά ξι, βάλ τον ἄ πάν' στὰ μά ξι.

Τὸν ἄντρα σου τὸν γῆριτζαλή, βάλτον ἄπὸν σὲ ἄμάξι.
 Καὶ παρακάλα τὸ Θεό, νὰ στράψει νὰ τὸν κάψει.
 Τὸν ἄντρα σου τὸν καλπακλή βάλτον μεσ' τὸ ζεμπίλι
 Καὶ κρέμασέ τον ἀψηλά, νὰ μὴ τὸν φᾶν οἱ ψύλλοι.

6. Ὁ Μπαρμπαντιώνης

Ζωηρά

Ὁ Μπάρμπαν τὸ νῆς ἔλε γε κ' ἦ ἄμνια
 Ἐλε νί τσα.

Ὁ Μπαρμπαντιώνης ἔλεγε κ' ἦ ἄμνια Ἐλενίτσα:
 — Καμμιά φορὰ δὲ χόρεψαν τόσα πολλὰ κουρίτσα
 — Ἐμεῖς, Μπαρμπαντιωνάκη μου, τὸν Μπέη θὰ τὸν ποῦμε,
 Τώρα θὰ πᾶμε στὸ χορὸ καὶ ὕστερα θ' ἀρθοῦμε.

¹⁾ Κεγὼ γίνουμαι ψιλικατζής. ²⁾ Κεγὼ γίνουμαι ψαρᾶς ³⁾ Κεγὼ γίνουμαι πετεινός.

7. Ἡ ἀναχώρησις

Γοργά

Ἐ να μῆ να Γιάν νη μ' Γιαν νά κη μ', ἔ να μῆ να κ' ἔ να
 χρό νο, ἔ να μῆ να κ' ἔνα χρόνο στήν ἀ γά πη μου δέν πῆ γα.

Ἐνα μῆνα Γιάννη μ' Γιαννάκη μ',
 ἔνα μῆνα κι' ἔνα χρόνο (δὲς)
 στήν ἀγάπη μου δέν πῆγα.
 Ἐφές πῆγα καὶ τὴν ἡῦρα,
 5 — μούπαν πάει σὶὸ πανηγύρι,
 μούπαν πάει σὶὸ πανηγύρι,
 νὰ μὲ φέρῃ' χρυσὸ μαντῆλι,
 νὰ τὸ δώσω σὶὸ χασάπη
 νὰ τὸ βάλει σὶὸ μασάτι ¹⁾.

8. Ἡ ἐκ' δέλησις

Γοργά

Ἄν θόνε ρο τὴν ἔρ ρι χναν σ' αὐ τὸ τὸ δί πλο τὸ χο ρό,
 σ' αὐ τὸ τὸ δί πλο τὸ χο ρό σ' αὐ τὸ τὸ δί πλο τὸ χο ρό.

— Ἄνθόνερο τὴν ἔρριχνα σαὐτὸ τὸ δίπλο τὸ χορὸ
 σαὐτὸ τὸ δίπλο τὸ χορὸ, γιὰ νὰ γυρίσει ὁ χορὸς.
 Νὰ ἰδῶ τὴν κόρη π' ἀγαπῶ πῶς σιεῖται, πῶς λυγίεται.
 — Μὲ γέλασες, μαργελογιέ, κι' ἂν δέν τὸ πῶ τῆ μάννα μου,
 5 ἢ μάννα μ' τὸ μπάμπάκα μου καὶ ὁ μπαμπὰς τ' ἀδέρφια μου,
 τ' ἀδέρφια μου τὸ μαχαλὰ κι' ὁ μαχαλᾶς τὸ σούμπαση... :
 — Τὸν ἐπιασαν τὸ Κωσταντή, τὸν ἔββαλαν φυλακή.

¹⁾ ἀκόνι ποὺ κρέμεται ἀπὸ τὴ μέση τοῦ χασάπη.

9. *Νά σύρω τὸ χορό.*

Ἐ σὺ στὸ πα ρα θύ ρι καὶ γὼ στὸ κα πη
 λιό. Ἐ λιό, στεί λε με τὸν τζε βρέ σου, νά
 σύ ρω τὸ χο ρὸ στεί, σύ ρω τὸ χο ρό.
 Ἐμφδός

Ἐσὺ σὶὸ παραθύρι
 καὶ γὼ σὶὸ καπηλειό,
 στείλε με τὸν τζεβρέ σου ¹⁾
 νά σύρω τὸ χορό.

Συλλογὴ Μόσχου Παπαχριστοδούλου.

10. *Τασία μ', τὸ φουστανάκι σου.*

Τα σί α μ', τὸ φου στα νά κι σου
 ποιὸς τὸ χει ξε σκι σμέ νο τι ρίμ, τι ρι ρίμ, τι ρι
 ρίμ, τι ρι ρίμ

—Τασία μ', τὸ φουστανάκι σου
 ποιὸς τὸχει ξεσκιμένο;
 τριμ τριριμ
 τριμ τριριμ.

—Ὁ Κωνσταντῆς τὸ ξέσκισε
 γὰ νὰ τὸ κάν᾽ τζαμφένο.
 τριμ τριριμ
 τριμ τριριμ.

¹⁾ μαντήλι.

11. Δυὸ κορίτσια μάλωναν.

Δυὸ κορίτσια μάλωναν ἱμανίμ ἄμάν, ποιοὺ νὰ

πάρ' τὸ Δῆμο μας, γνί ντι, γνί ντι, μας

Δυὸ κορίτσια μάλωναν,
ἱμανίμ ἄμάν,
ποιοὺ νὰ πάρ' τὸ Δῆμο μας.

12. Τὸ τραγούδι τοῦ ράφτη

Ράφτης ἦ μουν κ' ἔροφα ροῦχα
γε νι τσάρι κα, ροῦχα γε νι τσάρι
κα καὶ βλα τιά σπι τιά νι κα

Ράφτης ἦμουν κ' ἔροφα
ροῦχα Γενιτσάρικα,
ροῦχα Γενιτσάρικα
καὶ βλατιὰ σπιτιάνικα.
5 Ὅλη μέρα ἔροφα
καὶ τὸ βράδυ ἔσκαφα,
ἔσκαφα τὸ χῶμα μου
σὴν μηλιά τὸ πάγαινα.
Νά, μηλιά, τὸ χῶμα μου,
10 δῶσε με τὰ ἄνθια σου,
τ' ἄνθια σου τὰ πάθη σου

καὶ τὴν κοκκινάδα σου.
Νὰ τὰ στολισιῶ καὶ γώ,
νὰ μαραίνω μόν' ἐγὼ
15 κάθε νιὸ μέσ' στὸ χωριὸ
καὶ τῆς χήρας τὸν ὑγιό.
Ψές τὸν εἶδα σιῶνειρο
μὲ τὸ μανδύλι στὸ λαιμό,
φοροῦσε καὶ τὸ φέσι του,
20 ψιλὴ λιγνὴ ἢ μέση του,
φοροῦσε καὶ ποδήματα,
πὲ κόκκινα σαρτσίματα.

13. Παραλογία.

Ένας κον τὸς κον τούτσι κονς ἔχ' ἔχ'
 ὁ μορ φη γυ ναί κα α σέ ἰ φτι ρά τὸν
 ρί ξα · νε χί λίες χι λιάδες γρόσια α ξ

Ένας κοντὸς κοντούτσικος ἔχ' ὁμορφη γυναίκα
 σέ ἰφιρὰ¹⁾ τὸν ρίξανε χίλιες χιλιάδες γρόσια.
 Πουλεῖ χωράφια ἀθέριστα χωράφια θερισμένα,
 ἔκατσε καὶ λογάρισε τὸ χρέος δὲν τὸν βγαίνει.
 Πουλεῖ ἀμπέλια ἀτρύγητα πουλεῖ καὶ τρυγημένα,
 ἔκατσε καὶ λογάρισε τὸ χρέος δὲν τὸν βγαίνει.
 Πουλεῖ τοὺς μύλους δώδεκα ἀπὸ τοὺς μυλωνάδες,
 ἔκατσε καὶ λογάρισε τὸ χρέος δὲν τὸν βγαίνει.
 Πουλεῖ καράβια δεκοχτὼ ἀπὸ τοὺς γνεμιτζήδες,
 ἔκατσε καὶ λογάρισε τὸ χρέος δὲν τὸν βγαίνει.
 Πουλεῖ καὶ σπίτι ἀπάτωτο καὶ σπίτια πατωμένα,
 ἔκατσε καὶ λογάρισε τὸ χρέος δὲν τὸν βγαίνει.
 Βάζει καὶ τὴ γυναίκα του σὰν τὴν καινούργια νύφη,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρ' τὴν ἔπιασε καὶ στὸ παζὰρ τὴν πάγει.
 Βγάζει τελάληδες δεκοχτὼ καὶ τὴν τελαλαλοῦνε:
 —Ποῖος θέλ' ἀγγελικὸ κορμὶ καὶ δακτυλίδι μέση;
 Τόνα τὸ χεῖλι δυὸ πουγγιά καὶ τ' ἄλλο τρεῖς χιλιάδες,
 τ' ἀγγελικὸ της τὸ κορμὶ ἀμέτρητες χιλιάδες.
 Κανείς δὲ βρέθηκε κανείς, κανείς γιὰ νὰ τὴν πάρει,
 ἓνα μικρὸ μουτσόπουλο ἓνα γνεμιτζοπαίδι.
 Ἐπὸ τὸ χέρ' τὴν ἔπιασε καὶ στὸ καρὰβ' τὴν πάγει,
 ἀρχίνησε νὰ τὴν φιλεῖ καὶ νὰ τὴν περιπαίξει.
 Κ' ἓνα πουλὶ χρυσὸ πουλὶ κόνεψε στὸ τιμόνι,
 δὲν κελαδοῦσε σὰν πουλὶ οὔτε σὰν χελιδόνι,
 μὸν κελαδοῦσε κέλεγε: — Κοῦγτε χωριὰ καὶ χῶρες,
 παῖον' ἀδερφὸς τὴν ἀδερφή κανέννας δὲν τὸ ξαίρει.

1) Συκοφαντία.

Σὰν τ' ἄκουσε ὁ νιούτσιος πολὺ τοῦ βαροφάνη,
τότε γυρίζ' καὶ τὴν ρωτᾷ καὶ τὴν φιλοξετάζει :

— Μὴν ἔχεις κἄναν ἀδερφὸ ἔχεις κανένα ξένο;

— Ἐχω ἕνανε ἀδερφὸ ἔχω ἕνανε ξένο,
σὴν ξενητεῖα πὸν πάγησε τώρα δώδεκα χρόνια.

— Ἐλα, γὰμπρὲ μου, πάρε τὴν καὶ πᾶν τὴν σιὰ παιδιὰ σου
καὶ πᾶνε σιὰ σπιτάκια σου καὶ σιὰ νοικοκυριά σου.

Τὸ φίλημα πὸν φίλησα ἄς εἶναι ἀσπασμός σου,
καὶ τὰ φλουριά πὸν σ' ἔδωκα ἄς εἶν' χαλαλισμός σου.

Πρβλ. Ἑκλ. Ν. Π. 86. 87 σελ. 137, 138, καὶ Λαογρ. 5. 605—6.

ΚΑΛΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ

Συλλογὴ Ἑλληνικῆς Σταμούλης—Σαραντή.

1. Σηλυβρίας.

Χριστούγεννα πρωτούγεννα, Χριστὸς πρωτογεννιέται,
γεννιέται κ' ἀνατρέφεται σιὸ γάλα καὶ σιὸ μέλι.

Τὸ μέλ' τὸ τρωῶν οἱ ἄρχοντοι, τὸ γάλα οἱ παπάδες
καὶ τὰ κερσιὰ σταλάγματα οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.

5 Ἁγιά Μαρίνα καὶ Ἁγιά Κατερίνα,
σιτὴ Σμύρνη πᾶνε μαμὲς νὰ φέρουν.

Ὅσο νὰ πᾶνε, κ' ὅσο νὰ λθοῦνε
ἢ Παναγιά μας ἐλευθερώθη.

Στὴ κούνια τὸν βάλαν καὶ τὸν κουνουῖσαν,

10 σὰν ἥλιος λάμπει, σὰ νιὸ φεγγάρι,
σὰ νιὸ φεγγάρι, σὰν παλλικάρι.

— Ἀφέντη μου, σὴν τὰβλα σου, σὴν Ἁγία τράπεζά σου
πέντε λαμπάδες φέγγουνε μπροσιὰ σὴν ἀφεντιά σου.

— Ἐῖπαμε τὸν ἀφέντη μας, ἄς ποῦμ' καὶ τῆς κερῆς μας :

15 Κερά μ', ὅταν σιολίζεσαι καὶ βάζεις τὰ χρυσά σου
πέντε λαμπάδες φέγγουνε μπροσιὰ σὴν ἀφεντιά σου,
βάζεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι σιθήθ
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ τὸ βάζεις μαῦρο φρούδι.

Κερά μ', τὴν θυγατέρα σου, κερά μ' τὴν ἀκριβή σου
20 γραμματικὸς τὴν γύρευε κ' ὁ ψάλτης θὰ τὴν πάρει,

ἡ ἐμῆνος ὁ γραμματικός, πολλὰ προικιὰ γυρεύει,
 γυρεύει τ' ἄστρα πρόβατα καὶ τὸ φεγγάρι κούπα,
 τὸ δαχτυλίδι νὰ διαβῆ, τὴν κούπα νὰ περάσει,
 νὰ πάει νὰ δῆ τὴν κόρη σου πῶς τρώγει, πῶς κοιμᾶται,
 25 πῶς πέφτον τὰ διαμαντικὰ τριγύρω στὴν ποδιά της,
 τὰ κόκκινα γαρούφαλα τριγύρω στὴν ποδιά της.

Κερά μου, τὸν ὕγνιόκα σου παπῶ νὰ τὸν ἐκάνεις,
 νὰ μπαίνει νὰ σὲ λειτουργάει, νὰ βγαίνει νὰ σὲ ψέλνει,
 νὰ τὸν ὄρωτῶν οἱ ἄρχοντοι : — Παπῶ μου, τί μυρίζεις ;
 30 — Ὅταν μὲ γέννα ἢ μάνα μου, κ' ὅταν μὲ κοιλοπόνα,
 μοσχότρωγε ἀπ' τὸ πρωί, μόσχο τὸ μεσημέρι,
 καὶ τὸ ἡλιοβασίλεμα ἀφρᾶτο παξιμάδι.
 — Καὶ τοῦ χρόνου νᾶσθε γεροὶ καὶ καλόκαρδοι.
 Καὶ εἰς ἔτη πολλά.

2.

Χριστούγεννα πρωτούγεννα
 Χριστὸς πρωτογεννιέται
 γεννιέται κι ἀνατρέφεται
 στὸ μέλι καὶ στὸ γάλα.
 5 Τὸ μέλ' τὸ τρωῶν οἱ ἄρχοντες,
 τὸ γάλα οἱ παπάδες
 καὶ τὰ κερυσταλάματα
 οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι.
 — Καὶ τοῦ χρόνου

Χριστὸς γεννιέται, χαρὰ μεγάλη,
 χαρὰ στὸν κόσμον στὰ παλλικάρια.
 Σαράντα μέρες, σαράντα νύχτες
 ἢ Παναγιά μας κοιλοπονοῦσε
 5 μέσα στὰ χιόνια μέσα στοὺς πάγους.
 Ἄγιὰ Μαρίνα, ἄγιὰ Κατερίνα
 στὴ Σμύρνη πᾶνε, μαμὲς νὰ φέρουν.
 Ὅσο νὰ πᾶνε κι ὅσο νὰ ἔρτνε,
 ἢ Παναγιά μας ἐλευθερώθη,
 στὴν κούνια ἰθάλαν καὶ τὸ κοννοῦσαν, τὸ τραγουδοῦσαν :
 Σὰν ἥλιος φέγγει, σὰν νιὸ φεγγάρι, σὰν παλλικάρι.
 — Καὶ τοῦ χρόνου.

3. ΜΑΛΓΑΡΩΝ

Σαράντα μέρες, σαράντα νύκτες, ἡ Παναγία καρδοπονοῦσε,
καὶ ὄλους τοὺς Ἅγιους καὶ Ἀποστόλους παρακαλοῦσε.

Στὴ Σμύρνα πᾶνε μαμὴ νὰ φέρουν.

Ὅσον νὰ πᾶνε κι' ὄσο νὰ ἔλθουν ἡ Παναγία ξελευθewóθη,

5 ἐπὶν' στὰ χιόνια καὶ ἐπὶν' στὶς πάχρες.

Ἄγιὰ Μαρίνα καὶ Κατερίνα ἐκαθήσαν καὶ τὸν κουνουῖσαν,
τὸν ἐκουνουῖσαν, τὸν τραγουδοῦσαν :

Πῶς λάμπ' ὁ ἥλιος ἔτσι νὰ λάμπει,

ἔτσι νὰ λάμπει κι' ὁ νοικοκύρης μὲ τὴν κερά του.

4. ΦΑΝΑΡΙΟΥ (ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ)

Χριστούγεννα πρωτούγεννα, τώρα Χριστὸς γεννιέται,
τώρα Χριστὸς θὰ γεννηθῆ, ἔχμε χαρὰ μεγάλη.

Ὅλ' οἱ ἀγγέλοι χαίρονται καὶ τὰ δαιμόνια κλαῖνε
καὶ ἡ κερά ἡ Παναγία ἡ καθαρὸ Μαρία

5 πὸν λούγουνταν, κτενίζουνταν μὲ τὸ καθαρὸνέρι,
ἡ Παναγία ἐφίλενε καὶ τὸν Χριστὸ κερνοῦσε.

Καὶ τὴν Ἄγια Δέσποινα Χριστὸς περικαλοῦσε,
διὰ νὰ δώσει τὰ κλειδιά καὶ νὰ τὸν συρριανίσει.

Νὰ διῆ τις ἀρχοντολογιές, σακκοῦλες βουλωμένες,

10 καὶ τις φτωχολογιές λαμπάδες ἀναμμένες,
νὰ διῆ καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ πᾶν' στὰ κυπαρισσάκια,
πὸν κελαιῖδουνε ἔμορφα σὰν τὰ περιστεράκια,
πὸν παίζουν τὸ χρυσόμηλο καὶ λησμονοῦν τις μάννες.

Ἐσένα πρέπ' ἀφέντη μου, σὶς λίρες νὰ καθίσεις

15 μὲ τῶνα χέρι νὰ μετροᾶς καὶ τ' ἄλλο νὰ δανίζεις,
καὶ πάλι ξαναπρέπει σου καράβι ν' ἄρματώσεις,
καὶ τὰ σχοινιά τοῦ карабиоῦ νὰ τὰ μαλαματώσεις,
καὶ πάλι ξαναπρέπει σου καρέκλα ἀσημένια,
γιὰ ν' ἀκουμπήσ' ἡ μέση σου ἡ μαργαριταρένια,

20 καὶ πάλι ξαναπρέπει σου κορῶνα στὸ κεφάλι,
διὰ νὰ σὲ τιμήσωσι μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

5. Τοῦ γνιοῦ.

Κερά μου, τὸν ὑγνιόκα σου, κερά μου, τὸν ὑγνιό σου
τὸν ἄλλαξες, τὸν στόλισες καὶ σὶδὸ χωριὸ τὸν στέλλεις.

Τὸν ἔδειξ' ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσχο,
τὸν ἔδειξε κι' ὁ δάσκαλος μὲ τὴν χρυσοῦ τὴν βίτσα,

5 πῆρε πῆγε στῆ μάννα του δάκρυα φορτωμένος.

—Υγυιέ μ', ποῦ εἶνε τὰ γράμματα, υγυιέ μ' ποῦ νε ὁ νοῦς σου :

—Τὰ γράμματά μου στὸ χαρτί, κι' ὁ νοῦς μου πάει πέρα,
πάει πέρα ἀντίπερα, πέρα στὶς μαυρομάτες,
πῶχον τὰ μάτια σὰν ἑλιές, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνια,

10 κ' ἔχουν τὰ ματοτσάμπουρα σὰν τῆς ἐλιάς τὰ φύλλα,
κ' ἔχουν τὰ μακρὰ μαλλιά σαράντα πέντε πῆγες.

Κερά μου, τὸν υγυιόκα σου τὸν μοσχοκανακάρη
ν' σ' ἀξιώσει ὁ Θεὸς παπᾶ νὰ τὸν ἐκάνεις.

Νὰ μπαυνοβαίν' τὶς ἐκκλησές, τὶς μαρμαροστρωμένες,
15 νὰ τὸν ρωτοῦν οἱ δάσκαλοι, νὰ τὸν ρωτοῦν οἱ διάκοι.

—Παπᾶ μ', γιατί μοσκοβολᾶς, παπᾶ μ' γιατί μοσκεύεις ;

—Ἡ μάνα μ', ὅταν μ' ἔκανε, κι' ὅταν μὲ κοιλοπόνα,
μοσχό—τρωγε ἀπ' τὸ πουρνό, μόσχο τὸ μεσημέρι
καὶ τὸ ἡλιομεσήλεμα ἀφράτο παξιμάδι.

20 Ἐδῶ 'ναι ἕνας παλλίκaros, ἐν ἄξο παλλικάρη,
ἑφτά μικρὲς τὸν ἀγαποῦν καὶ δέκα 'χτὼ μεγάλες,
ἡ τρίτη ἢ μικρότερη τὸν ἐκεντᾶ μαντῆλι
τρογύρω γύρω τὰ πουλιά, μέσα κείνος καὶ κείνη,
βάνει τῆ λίτρα ¹⁾ μάλαμα καὶ μισ' ὀκᾶ τ' ἀσῆμ.

6. Τῆς θυγατέρας.

Κερά μ', τὴν θυγατέρα σου, κερά μου, τὴν καλή σου
στὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλουγες, στὰ σκοτεινὰ τὴν πλέκεις
κι' ὄξω στὴν ἀστροφεγγιά κάθεσαι τὴν στολιζεις.

Κάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη,
5 καὶ τὸν καθάριο Ἀγγερινὸ τὸν βάζεις δακτυλίδι,
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ τὸ βάζεις ματοφρύδι.

Γραμματικὸς τὴν γύρευε καὶ ψάλτης θὰ τὴν πάρει
κ' ἐκεῖνος ὁ γραμματικὸς πολλὰ προικιά γυρεύει,
γυρεύει τ' ἄστρα πρόβατα καὶ τὸ φεγγάρι κούπα

10 καὶ τὸν καθάριο Ἀγγερινὸ τὸν θέλει καλαμάρι.

7. ΤΥΡΟΛΟΗΣ

'Αρχὴ καὶ δόξα τοῦ Χριστοῦ, τώρα Χριστὸς γεννιέται,
τώρα Χριστὸς θὰ γεννηθῆ καὶ εἶν' χαρὰ μεγάλη.

¹⁾ ἑκατὸ δράμια

Ἐκεῖ π' ἀκούμπησ' ὁ Χριστὸς χρυσὸ δενδράκ' ἀπόλκε,
 τὸ δένδρο εἶνε ὁ Χριστὸς, κλωνιά οἱ Ἴ�ποστόλοι
 5 καὶ τὰ χρυσὰ φυλλάκια του εἶταν οἱ προφητάδες,
 προφήτευαν καὶ ἔλεγαν γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθια.
 Χριστέ μ' ἔσταυρωμένε μου, Χριστέ μ' ἀληθινέ μου
 σὲ σταύρωσαν οἱ ἄνομοι Ὀθραῖοι
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τρεῖς καταραμένοι,
 10 μὰ πέταξες κι ἀνέβηκες ἐπάνω στὰ οὐράνια,
 καὶ πάλ' ματακατέβηκες ἁκλησιὰ μὲ τ' ἅγιο βῆμα,
 καὶ κρῖνεις δίκιους κι ἄδικους, ἁμαρτωλοὺς καὶ ξένους.

8. Σ Ο Φ Ι Δ Ε Σ (ΒΙΖΥΗΣ)¹⁾

Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, πόψε Χριστὸς γεννιέται,
 γεννιέται κι ἀναστήνεται κι ὁ κόσμος δὲν τὸ νοιώθουν.
 Ἐκεῖ π' ἀκούμπησ' ὁ Χριστὸς, χρυσὸ δενδρῖν ἐβγήκε,
 χρυσὸ δενδρὶ χρυσόκλωνο κι ἀργυροφουντωμένο,
 5 βαστοῦσε στὰ κλωνάρια του Ἄνατολῆ καὶ Δύση,
 καὶ τὰ περικλωνάρια του ὄλα στὸ Σαλονίκι.
 Ἐδῶ στ' ἀρχόντου τις αὐλές, αὐλές μαρμαρωμένες,
 ἐδῶ ξαφνίζουν τὰ φλουριά, ξαφνίζουν τὸ λογάρι²⁾,
 στὸ ξάφνιασμα τοῦ λογαριοῦ ἀποκοιμήθ' ἀφέντης.
 10—Φέριτε κανὶ ροδόσταμο, φέριτε κι ἀφράτι μῆλο.
 Ὡστε νὰ πῆ «ἔχετε γειὰ», σαράντα μίλια πῆρε,
 ὡστε νὰ πῆ «ἄς τὸ καλό», ἄλλα σαράντα πέντε,
 μ' ἓνα κλωνὶ βασιλικὸ ἐξύπνησ' ὁ ἀφέντης.
 —Σὲ σένα πρέπ', ἀφέντη μου, νὰ γίνεις καπετάνιος,
 15 νὰ κοσκινίζεις τὰ φλουριά, νὰ δρεμονίζεις³⁾ τ' ἄσπρα,
 καὶ τ' ἀποκοσκινίδια τους, δός.τα τὰ παλλικάρια,
 θέλουνσ(ι) τὰ φᾶν, θέλουνσ(ι) τὰ πιοῦν, θέλουνσ(ι) τὰ τραγουδήσουν.
 Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμεν τον, τὸν σπιτονοικοκύρη
 νὰ ζήσει χρόνια περισσὰ καὶ πάντα νὰ περάσει
 20 καὶ μὲ τὰ χίλια κ' ὕστερα ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

9. Τοῦ παλλικαριοῦ.

Τῆ ρήγα γυιός, τῆ ρήγα γυιός, τῆ ρήγ' ἀντρειωμένος
 γυρεύει ν' ἀρρεβανιαστῆ, γυρεύει νὰ παντρεύσει,

¹⁾ Ἐδημοσιεύθη στὴν «Ἑλληνίδα» ἔτος Δ' ἀρ. 12.249. ²⁾ Τὸ χρῆμα. ³⁾ Δρε-
 μονίζω (δρεμόνι=κόσκινο γιὰ τάλωνια)=κοσκινίζω.

- κάμπου κοράσι ἀγαπᾶ, κ' ἐκεῖνο δὲν τὸν παίρνει,
προξενητάδες γύρευε νὰ πάει τὴν ἀρρεβῶνα.
- 5 Προξενητάδες δὲν ἤυρε πῆρε καὶ πάγ' ἀπὸς του.
Στὸν δρόμο θπυ πάγαινε, στὴ στράτα ποὺ παγαίνει,
μαϊστριες τὸν σίλαχαν, μάννα καὶ θυγατέρα,
ἔκατσαν καὶ τὸν μάγευαν ἀπ' τὸ πρῶτὸ ὡς τὸ γιῶμα,
καὶ μὲ τὸ γιῶμα κ' ὕστερα πᾶνε τὴν ἀρρεβῶνα,
- 10 πᾶνε τῆς προίκας τὸ βλάνδι¹⁾ τῆς βενετιᾶς τ' ἀτλάζι,
πᾶνε καὶ τὴν μεσίτσαν του τζιβὰν καρσι ζουνάρι.
—² Ἄν ἦσαι ἄξιος κουγμουτζῆς, ἂν εἶσαι χρυσοχέρης
νὰ κλέψω πὲ τὴ μάννα μου μισὸ δραμὶ ἀσῆμι,
νὰ σὲ τὸ δώσω κάνεις το, κάνεις το δαχτυλίδι,
- 15 νᾶχει τὸ δαχτυλίδι μου σαράντα πέντε ψῆφες.
—² Ἄν εἶσαι λήγορ' ἄξια, ἂν εἶσαι χρυσοχέρα,
νὰ κλέψω πὲ τὴ μάννα μου, μισὸ σκουλοῦτι νῆμα,
νὰ σὲ τὸ φέρω κάνεις το, κάνεις το πεστεμάλι,
νᾶχει τὸ πεστεμάλι μου σαράντα πέντε κῶχες.
- 20 Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμέν το, τ' ἄξο σας παλλικάρι
νὰ ζήσει χρόνια περισσὰ καὶ πάντα νὰ περάσει
καὶ μὲ τὰ χίλια κ' ὕστερα ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

10. Τοῦ παλλικαριοῦ.

- ² Ἐδῶ εἶν' ἓνας γραμματικός, ἓνας μεγάλος ψάλτης,
κρατεῖ τὸν οὐρανὸ χαρτί, τὴ θάλασσα μελάνη,
καὶ τοῦ κοράκου τὸ πτερὸ κοντύλι γιὰ νὰ γράφει.
Κοντήλισε τὸ χέριν του κ' ἔχυσε τὸ μελάνι,
- 5 κ' ἔβαφαν τὰ ρουχάκιαν του τὰ λινομεταξένια.
—Ποιὰ εἶν' ἡ λήγορ' ἄξια, ποιὰ εἶν' ἡ χρυσοχέρα
νὰ πλύνει διάκου φορεσιά, νὰ πλύνει διάκου ροῦχα;
—'Εγὼ εἶμ' ἡ λήγορ' ἄξια, ἐγὼ εἶμ' ἡ χρυσοχέρα,
νὰ πλύνω διάκου φορεσιά, νὰ πλύνω διάκου ροῦχα,
- 10 ἀντὶς στὸν ἥλιο στέγνωμα στὸ στήθος μου στεγνώνει.
—Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμέν το, τ' ἄξιο σας παλλικάρι,
νὰ ζήσει χρόνια περισσὰ καὶ πάντα νὰ περάσει
καὶ μὲ τὰ χίλια κ' ὕστερα ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

¹⁾ Μεταξωτό.

11. Τοῦ κορασιοῦ.

Προξενητάδες βγήκανε πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Πόλη
ρωτοῦνε καὶ ξαναρωτοῦν ποῦ νάβρουν τέτοια κόρη,
τέτοια ξανθή, τέτοια σγουρή, τέτοια δαχτανοφρούδα,
πῶχει τὸ μάτι σὰν ἐλιά, τὸ φρούδι σὰ δαχτάνι,
5 πῶχει τὸ ματοτσάμπουρο σὰν τῆς ἐλιάς τὸ φύλλο.
Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμέν το τ' ἄξιο σας κοράσι,
νὰ ζήσει χρόνια περισσά, καὶ πάντα νὰ περάσει
καὶ μὲ τὰ χίλια κ' ὕστερα ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

12. Τῆς ἀρραβωνιασμένης.

- Ν' ἀκούσεις τί σὲ μήνυσε ὁ ρεβωνιαστικός σου :
Νὰ πᾶς νὰ πάρεις τὸ φιλί, μὴ βρέξει μὴ χιονίσει.
—'Εγὼ ὄντας βρέχει περπατῶ, κι ὄντας χιονίζει τρέχω,
κι ὄντας κατέβ' ὁ Ντούναβις ὁ Βάθιος μου περνάει,
πέρα σὲς μαυρομάτισσες, σὲς δάχτανο - φρουδοῦδες,
πῶχουν τὸ μάτι σὰν ἐλιά, τὸ φρούδι σὰ δαχτάνι
πῶχουν τὸ ματοτσάμπουρο σὰν τῆς ἐλιάς τὸ φύλλο.
—Νὰ πᾶ νὰ δῆς τὴν 'Αγαπῶ, πῶς στρώνει, πῶς πλαγιάζει,
πῶς πέφτουν τ' ἄνθη ἀπάνω της, τὰ μῆλα στὴ μπουδιάν της
καὶ τὰ χρυσὰ γαρούφαλα τριγύρω στὴ μπερτσιάν της.
Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμεν το τὸ ἄξιο σας κοράσι
νὰ ζήσει χρόνια περισσά, ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

13. Σ τὸς νιόπανδρους.

- Κρατεῖ ὁ Μᾶης τὴ δροσιά, κρατεῖ κι ὁ νιὸς τὴν κόρη,
σιὰ γόνατα τὴν κάθισε καὶ τὴν φιλορωτάει :
—Κόρη μ', γιὰ δὲν εἶσαι κόκκινη, κόρη μ', γιὰ δὲν εἶσαι ξάσπρη
γιὰ δὲν εἶσ' π' ἀψηλὴ μεριά κι ἀπὸ γραμματισμένη ;
Κατέβα κάτου στὴ Μπαρμπαριά, κάτου σὲ Σαλονίκι,
φάγε σιαπίδα ραζακιά, κρουστάλλινο κεράσι,
τότες νὰ γίνεις κόκκινη. τότες νὰ γίνεις ξάσπρη,
νὰ γίνεις π' ἀψηλὴ μεριά κι ἀπὸ γραμματισμένη.
Καὶ μεῖς πολυχρονοῦμεν το αὐτὸ τὸ νιὸ ἀντρούγυνο,
νὰ ζήσει χρόνια περισσά καὶ πάντα νὰ περάσει
καὶ μὲ τὰ χίλια κ' ὕστερα ν' ἀσπρίσει νὰ γεράσει.

14. ΑΜΥΓΔΑΛΙΑΣ (ΑΙΝΟΥ)

Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, τώρα Χριστὸς γεννιέται,
γεννιέται κι ἀναστήγεται στοὺς οὐρανούς ἐπάνω.

Στους ούρανοὺς ἀνέθηκε τρία καλά νὰ φέρει,
τὸ μόσχο καὶ τὸ λίβανο καὶ τὸ καλοθυμιάμα.

- 5 Ὁ μόσχος πάει τὸ ἀρχόντισσες καὶ τὰ κερὰ στὶς ἅγιοι
καὶ τὰ κερσοταλάγματα πᾶν στὴν Ἁγιά Σοφία.

15. Τοῦ ἀφέντη.

Ἐδῶ μᾶς εἶπαν κ' ἤλθαμε σὲ τοῦτον τὸν νοικοκύρη,
πῶχει τὰ σπίτια τ' ἀψηλά, τὸ αὐλὲς μαρμαρωμένες,
ἔχει καὶ τὰ παράθυρα χρυσὰ ἀκουμπισμένα.

- Ἀφέντη μου, στὴν τάβλα σου χρυσὴ κανδήλα φέγγει
5 χωρὶς τὸ τέλι κρέμεται, χωρὶς βορειὰ σειγιέται.
Σὰ βάλεις λάδι καὶ κερὶ φέγγει τὴν ἀφεντιά σου,
σὰ βάλεις λάδι καὶ νερὸ φέγγει τὸν κόσμον ὅλον.
Φέγγει τίς δάφνες καὶ δειπνοῦν, τίς ξένοι κ' ἀρμενοῦνε,
φέγγει καὶ τὸν ἀφέντη τους, πὺν κάθει' τρώγ' καὶ πίνει.
10 Ἀσήμια εἶν' τὰ τραπέζια του, μάλαμα τὰ ταψιά του,
μόσχο ἢ δεινδολιβανιά, μυρίζουν τὰ φαγιά του.

16. Τῆς κυρᾶς.

Πολλὰ εἶπαμε τοῦ ἀφέντ', ἄς ποῦμ' καὶ τῆς κυρᾶς μας.

Κυρὰ χρυσή, κυρὰ ἀργυρή, κυρὰ μαλαματένια,
σῆκω κυρὰ μ', καὶ ἄλλαξε καὶ βάλε τὰ χρυσὰ σου
κ' ἄναινε τὴν καντήλα σου κ' ἄνιτε στὴν ἐκκλησιά σου.

- 5 Οἱ ἐκκλησιᾶς σημαίνουνε, οἱ ἐκκλησιᾶς μας ψέλνουν,
ἐσήμανε κ' ἡ Ἁγία Σοφία μὲ δέκ' ὀκτὼ καμπάνες.

Κερὰ ἀργυρή, κερὰ χρυσή,
κερὰ μαλαματένια,
γιὰ βάλε τὸ χεράκι σου
στὴν ἀργυρὴ σου ἰζέπη.
Γιὰ βάλε μιά, γιὰ βάλε δύο,
γιὰ βάλε πέντε δέκα,
γιὰ βγάλε κίτρινο φλουρὶ
κιᾶς εἶναι κουρεμένο. ¹⁾

¹⁾ Ἔως πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πρὶν βγοῦν οἱ λίρες, τὰ χρυσὰ νομίσματα ἦσαν μᾶλλον λεπτά καὶ διάφοροι αἰσχροκερδεῖς τὰ ἐκούρευον διὰ νὰ πάρουν ὀλίγον χρυσὸν καὶ αὐτὰ ἐλέγοντο κουρεμένα. Ἄλλοι δὲ αἰσχροκερδεῖς τὰ ἐρριπτον ἐντὸς ρευστοῦ μὲ νικητικὸν ὄξυ τουρκιστὶ κεζάκι καὶ τοιουτοτρόπως ἀφῆρουν ὀλίγον χρυσόν· αὐτὰ ἐλέγοντο τουρκιστὶ κεζακλίδικα. Ἐρμηνεῖα Ἁν. Σταμούλη.

17. Τῆς θυγατέρας.

Κυρά μ', τὴν θυγατέρα σου, κυρά μ', τὴν ἀκριβὴ σου
ἀπ' τὸ φλουρὶ δὲν φαίνεται κι ἀπ' τὸ μαρογαριτάρι
στὸ σύννεφο τὴν ἔκρυψες, νὰ μὴ τὴν ἀβασκαίνουν.
Τὴν εἶδαν κόσμοι κ' ἔφεξαν, παπάδες ἔθαμάξαν,
5 τὴν εἶδε ἡ γραμματικὸς πέφτει λιγοθυμαίει,
τρία κανιὰ ροδόστομο ὡς πὸν νὰ ξελιγοθυμίσει,
κι ἄλλα τρία κρὺο νερὸ νᾶλθ' ἡ ψυχὴ τ' στὸν τόπο.

18. Τῆς μικρῆς.

Πολλὰ εἶπαμε τὴν μεγάλ' ὡς ποῦμ' καὶ τὴν μικρούλα.
Κοπέλλα κοπελίτσα μου καὶ χρυσοκοπελιά μου,
ἔχεις μαλλιὰ πολλὰ πηκτὰ στὶς πλάτες ἀπλωμένα,
ἄγγελοι τὰ κενίζουνε μὲ τὰ χρυσὰ τὰ κτένια
5 μὲ τὰ χρυσὰ, μὲ τ' ἀργυρὰ, μὲ τὰ μαλαματιένια,
κι ἐκεῖνες πὸν τὰ πλέχουνε τρεῖς παρθενῆς κοπέλλες,
τὴν μιὰ τὴν λένε Ρήγαινα τὴν ἄλλη Λασκαρίνα,
τὴν τρίτη τὴ μικρότερη τὴν λέν Γκιουζέλ Σουλιάνα.

19. Τοῦ παλλικαριοῦ.

Τὸ ἀγοριό σου τ' ἀγοριό σ' τ' ἄξιο παλλικάρη,
τὸν μαῦρο καβαλίκευσε καὶ πάγ' νὰ τὸν ποτίσει.
Στὴ στράτα ὅπου πήγαινε, θεὸ περικαλοῦσε :
Θεὲ μου, κι ὡς τὴν εὔρισκα τὴν ἀγάπη μου στὴ βρύση.
5 Πῆγε, τὴν ἤρε κ' ἔπλυνε μαντήλια σκαμαγκένια. ¹⁾
Θεὲ μ', ὡς παρακάλεγα ἔτσ' πῆγα καὶ τὴν ἤρα.
— Φεῦγε, κόρη μ', ἀπ' αὐτοῦ μὴ σὲ πατήσ' ὁ μαῦρος.
— Ἐμένα ἡ μαῦρος ὡς πατήσ' ἡ μαῦρος ὡς κλωτσήσει,
στὴ καβαλάρ' τὰ βλέμματα, στὴ μαύρου τὰ παιχνίδια.

20. ΜΟΥΣΤΑΦΑ - ΠΑΣΑ

Συλλογὴ Μ. Μοσχοπούλου.

Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, τὴν Χριστὸς γεννιέται
στὸ μέλι καὶ στὸ ἀγιοκέρ' καὶ στὸ ἅγιο θυμιάμα.
Τὸ μέλι πηγαίν' στοὺς ἄρχοντας καὶ τὸ κερὶ στοὺς ἄγιους
καὶ τᾶγιο τὸ θυμιάματο πηγαίν' στοὺς ἀρχαγγέλους.

¹⁾ σκαμαγκένια=τὰ κάτασπρα σὰν τὸ σκαμάκι, πὸν θὰ πῆ τουλούπα στὴν Τσονδῶ
αἱ Φανάρι.

- 5 Κι ἄπέδω διάβηκε Χριστὸς μὲ δώδεκα ἀποστόλους,
καὶ πάλι ματαγύρισε μὲ δώδεκ' ἀρχαγγέλους,
καὶ κεῖ πού πάγ' κι ἀκούμπησε χρυσὸ δενδράκι βγῆκε.
χρυσά ταν τὰ κλωνάρια του καὶ ἀργυρὰ τὰ φύλλα τ'
καὶ τὰ κλωνάρια μαρτυροῦν γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθγια
- 10 πῶς θὰ τὸν πιάσουν οἱ Ὀβροὶ νὰ πᾶν νὰ τὸν σκεντζέψουν.¹⁾
Καρφιὰ βάλλουν στὰ χέρια του, καρφιὰ κι στὰ ποδάρια τ'
καρφι κι στήν καρδοῦλα του νὰ τὸν παραζαλίσουν.
Βοτάνι τὸν ἐπότιζαν γιὰ νὰ τὸν φαρμακώσουν,
τὸν ἄγκαθον²⁾ καὶ τὸν ζουρφὸν³⁾ καὶ τὸ πικρὸ μαροῦλι
- 15 καὶ ὁ Χριστὸς τὰ βλόγησε, γιὰ νὰ τὰ τρώγ' ὁ κόσμος.

21.

- 'Απάν' στίς ὥρες καὶ στιγμὲς
ἡ Παναγιά κοιλοπονάει,
κοιλοπονάει παρακαλάει
τ'ς ἀρχαγγέλοι κι ἀποστόλοι.
- 5 Οἱ ἀποστόλοι μὲ τᾶγιονέρι
κ' οἱ ἀρχαγγέλοι μαμὲς νὰ φέρνι.
ὦσπου νὰ πάνε καὶ νὰ γυρίσουν
ἡ Παναγιά ξελευτερώνει,
ξελευτερώνει Χριστὸν ἀφέντη,
- 10 Χριστὸν ἀφέντη, σὰν ἥλιος φέγγει.

22.

- Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ κόσμου
σήμερ' γεννέθηκ' ὁ Χριστὸς ὁ πλάστης καὶ Θεὸς μου,
γεννέθηκ' κι ἀναθράφηκε στὸ μέλι καὶ στὸ γάλα.
Τὸ μέλι τρῶν οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ κερὶ στοὺς ἄγιους
- 5 Ἄγγελοι τὸν δοξάζουνε
κι ἄνθρωποι τὸν θαμάζουνε.
Μάγοι τὸν προσκύνησαν, ποιμένες τὸν γιορτάζουν
τὸ θάμμα σὰν τὸ ἄκουσεν ὁ ἄπιστος Ἡρώδης,
ἔξου φρενῶν ἐγένηκε ὁ ἄνομος θυμῶδης,
- 10 οὔλα τὰ ρέφ'⁴⁾ ἐχάλασε μὸν τὸ μονογεννήτη,
γιατ' εἶτανε Θεοῦ παιδί, τὸ εἶπαν οἱ προφήται.
Νὰ ζῆ ἀφέντης καὶ κυρὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντά τους.

1) σκεντζεύω=τυραγνῶ.

2) ἄγκαθος=σπανάκι.

3) ζουρφὸς=μαγδανός.

4) ρέφ'=βρέφη.

νά δίνει τόνα ἑκατὸ κ' εἰς τὴ φιλοδοξία,
νά τὸν χαρίζει κ' εἰς ἡμᾶς τὰ ἄκακα παιδιά.

23. ΑΙΝΟΥ

Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, τώρα Χριστὸς γεννιέται,
τώρα ἀγγέλοι χαίρονται κι ἅγιοι δοξολογιέται
καὶ τὰ δαιμόνια θλίβονται γιατί ὁ Χριστὸς γεννιέται.
Στὸ μέλι ἐγεννήθηκε στὸ γάλα ἀναθράφη.

5 Τὸ μέλι τῶν οἱ ἄρχοντες τὸ γάλα οἱ γι ἀφεντάδες
καὶ τὰ κροσταλάματα μπρὸς στήν ἀγιά Σοφία.
Τούτου χρόνου κι ἄλλου χρόνου καὶ πάντα καὶ διαπάντα,
νά ζῆτε χρόνια ἑκατὸ καὶ φῶτα πεντακόσια,
νά ζῆστε καὶ τ' ἁγιοῦ - Βασιλειοῦ ποῦνε ἀρχὴ τοῦ χρόνου.

10—Γιὰ βάνε τὸ χεράκι σου στήν ἀργυρὴ σου τσέπη
μὴ βγάξεις μιὰ, μὴ βάζεις δυό, μὴ βγάξεις πέντε δέκα
μὸν βάνε κίτρινα φλωριὰ νὰ σ' μώσεις τὰ πτυομπλέκια.

24. ΑΚΑΛΑΝ (ΔΕΡΚΩΝ)

Χριστούγιαννα, Χριστούγιαννα, τώρα Χριστὸς γιννιέτι,
γιννιέτι κι ἀνιθρέβιτι τοῦ μέλι κι τὸν γάλα,
τοῦ μέλι τῶν οἱ ἄρχοντες κι τὰ κηργιὰ τις ἅγιοι
κι τὰ κροσταλάματα τριγύρου ποῦ τις ἅγιοι.

5 Κυρὰ οὐντὰς στουλίτσι κι πᾶς στήν ἐκκλησία
βάνεις τοῦ νήλιου προύσουπου κι τοῦ φηγιάφ' ἀστῆθι
κι τοῖ κουντὸ κουντόφιρου βάνεις καγκιλοφροῦδι.

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΤΙΚΑ ¹⁾

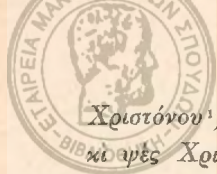
Συλλογὴ Κ. Κουρτίδη, Ιατροῦ.

1. Χριστουγεννιάτικο.

Κι ἰδῶν ἤρθαμι νὰ παίξουμι, χαρῆτε κι ἄς χαροῦμι,
γιατὶ εἶνι χρόνους γρήγουρους κ' ὕστερα (θὰ) λυπηθοῦμι.

¹⁾ Παραθέτομεν ὧδε ἐν συνόψει ἄσματα τινα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοίκοις τοῦ Τοιορέκ κι οἱ ψαλλόμενα κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἧτις θεωρεῖται ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα συνόρατα τοῦ ἔτους, καθότι συνήθως οἱ χωρικοὶ διαιροῦσιν αὐτὸ οὐχὶ εἰς τέσσαρας ὥρας, ἀλλὰ θερησκευτικῶς, οἷον «ἀπ' τὸν Ἄϊ Γεώργι ὡς τὸν Ἄϊ Ἡλιά» ἢ ἀπ τὸν «Ἄϊ Δημητρουῦ ὡς τοῦ Χριστοῦ» ἢ ἀπ τοῦ «Ἄϊ Βασιλειοῦ ὡς τὴν Ἄϊν Μπάσχα» κλπ.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τὴν τεσσαρακοστήν. οἱ χωρικοὶ, καὶ ἐν γένει πᾶσαν

Χριστόνου¹⁾ γεννᾶ, Χριστόνου γεννᾶ, πρώτη χαρὰ στοὺν κόσμου
κι ψὲς Χριστὸς γεννήθηκε κι κόσμους δὲν τοῦ νιόσι²⁾

5 κι κόσμους εἶταν κόμπιλα³⁾ κι βασιλεὺς ἀτόσα⁴⁾.

Κι ψὲς ποὺ γύριζι ὁ Χριστὸς μὲ δῶδικα κλοννάργια
κι κεῖ ποὺ πάει κι ἀκούμβησε χρυσοῦ δένδρου τοῦ ἀξιῶσι.
Κι νένεन्द्रους⁵⁾ εἶταν Χριστὸς κι τὰ κλοννάργια Ἄγγελοι
κι αὐτὰ τὰ πυκνοκλοννάρα σὰν δώδεκ' Ἄμπουστόλια⁶⁾.

10 Κι ἀπάνου στὴ φουλίτσα του περδίκια φουλιασμένα
κι κάτου στὴ ριζίτζα του πηγάδια κι λειβάδια
κι κατηβάζ' ἢ πέρδικα παίρνει κι ἀνηβάζει,
παίρνει νερὸ στὰ νύχια τσου κι δρόσου στὰ φριρά τσου,
δρουσίζει τοὺν Χριστὸ γεννᾶ, παιχνίζ' κι τοὺν ἀφέντη

15 κι μεῖς τοὺν ἀυγενίζουμι⁷⁾, πουλλὴ χαρὰ στοὺν κόσμου.

1) Χριστόνου=τὸν Χριστὸν γεννᾶ. 2) νιόσι=ἐννόησαν. 3) κόμπιλα=ἀναίσθη-
τος πρὸς τὰ γενόμενα. 4) ἀτόσα=ἐπίσης. 5) νένεन्द्रους=δένδρον. 6) Ἄμπουστό-
λια=Ἀποστόλοι. 7) Ἀυγενίζω δοξάζω, ἐπαινώ. ἔξυψῶ (ἴσως τὸ εὐγενίζω=κάνω
ἐναν εὐγενῆ).

2. Τοῦ παπᾶ.

Σήκου νὰ πᾶς, ἀφέντη μου, κι κάτσι στὸ σχολειό σου
κι πάρ' τ' ἀργύρου μαστραπὰ σ' κι νίψ' τοὺν μπρόσουπό σου
κι βγάλ' τοῦ δρόσου μανδηλάκ' κι νίψ' κι σφουγγιστῆς σου.

Ἦννιὰ κλησιὲς ἀσήμαναν, τὰ μαναστήρια ψάλλουν

5 κι τὰ μικρὰ δασκαλικά λέγουν τοὺν «Κύργιαλέσου».

Κι Παναγιά μας λούνουνταν, παρηγοριὰ στοὺν Κύργιον.

Βάλτι κρασί μέσ' τοῦ γυαλι κι ἀφράτου παξιμάδι,

μικρὰν καὶ ἐπουσιώδη νησιεῖαν φυλάττουσι μετὰ μεγίστης ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ὠρισμένων
τροφῶν καὶ ἐδεσμάτων, τοῦτο δὲ διατηρεῖται μέχρι τῆς σήμερον μετὰ θρησκευτικῆς
εὐλαβείας καὶ δογματικῆς συναισθήσεως. Μετ' ἀπεριγράπτου χαρᾶς περιμένονται αἱ
ἐορταὶ τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὰς ὁποίας μετ' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ διασκε-
δάξουσι τρώγοντες μετὰ λαμαργίας τοὺς πρὸ δύο ἡμερῶν χοίρους καὶ πίνοντες εὐθύ-
μως πᾶν τὸν ἄκρατον ἐκ μικρᾶς λύτρας κατὰ σειρὰν ἄνευ ποτηρίου.

Ἄφ' ἐσπέρας συναθροίζονται τὰ παλλικάρια τοῦ χωριοῦ εἰς τι προσδιορισθὲν
μέρος καὶ ἐκεῖθεν μετὰ διάφορα ὄργανα ἐστολισμένα διὰ κυπαρίσσου καὶ ἀμαράντου
μεταβαίνουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως, τῶν προκρίτων καὶ τῶν γνωστῶν καὶ φίλων
καὶ ψάλλουσι διερχόμενοι κοὶ ἰστάμενοι εἰς τὸ προαύλιον τῶν οἰκιῶν αὐτῶν τὰ σχε-
τικὰ καὶ κατάλληλα εἰς αὐτοὺς ἄσματα καὶ εἰς τὰ διάφορα τῆς οἰκογενείας μέλη.

Ἡ συνοδεία κινεῖ καὶ ψάλλει ἀρχομένη ἐκ τοῦ προσδιορισθέντος μέρους ἐν πρώ-
τοις τὸ ἄσμα τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ εἶτα τὸ τοῦ
ἱερέως, μεθ' ὃ καὶ πάντα τὰ λοιπά. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν πάντα τ' ἄσματα ταῦτα
νὰ γράψωμεν παραθέτομεν δὲ τινα, τὰ σπουδαιότερα, ἅτινα ἀληθῆ τύχάνουσι δημώ-
δους λυρικῆς ποιήσεως ἀριστουργήματα πλήρη χάριτος καὶ ὑψηλῶν ἐννοιῶν. ἐκφρα-
ζομένων ὅλως ἀφελέστατα διὰ παρομοιώσεων καὶ θυμασιῶν μεταφορῶν. Κ. Κ.

κὶ κράζου τὰ χριστιανικά νὰ μᾶς πορηγορέσουν.

Κὶ κείν π' σκινιζέθαν τὸν Χριστό, ἤγγιὰ ἰουμάτ^ο Οὐβραῖοι
10 τὸν παίδηυαν, τὸν σκινιζέθυαν γιὰ δίκιον μαρτύσει.

Τὰ δένδρα ξερριζόνουνταν, κὶ πέτρις κατληλλοῦσαν.

Τὸν Πέτρου στέλλουν γὰ καρφιὰ στοὺν χάλκουν¹⁾ προηγουδοῦσαν

—Χαλκέ μας, κόφι μας καρφιὰ κὶ ὡς τέσσερα μπιρούνια.

(Κὶ χάλκους εἶταν παρᾶξινους κόφι τοῦ παραπάνου).

15 «Τὰ δυὸ βάλλι στὰ χέργια του, -τὰ δυὸ σὶ δυὸ μπουθάργια
τοῦ τρίου τοῦ φορμακιρὸ ἀγνάντια στὴν καρδιά του.

—Κὶ μεῖς τὸν ἀυγενίζουμι, Χριστὸς νὰ τὸν φυλάει.

3. Τοῦ νοικοκύρη.

Ἄφέντη μου, στὴν τάβλα σου χρυσὴ καντήλα καίει

δίχως ἄλέσου²⁾ κρέμυτι, δίχως τοῦ λάδι καίει,

κὶ ἂν βάλλεις λάδι κὶ κηρὶ φέγγει τὴν ἀφιντιά σου,

κὶ ἂν βάλλεις περισσότερον φέγγει τὸν κόσμουιν ὄλουιν

5 κὶ ἀποὺ τὰ παραθύργια σου φέγγει τὴν γειτουνιά σου.

Φέγγει κὶ τίς ἀρχόντισσες κὶ τίς ἀρχοντοπούλες,

ποὺ κοσκινίζουιν τὰ φλουργιά, ποὺ δριμουνίζουιν τ' ἄσπρα.

—Κὶ μεῖς τὸν ἀυγενίζουμι, Θεὸς νὰ τὸν φυλάει

4. Τῆς νοικοκυραῆς.

Σ'ἂν τὶ τραβούδ' νὰ βροῦμι νὰ μνοιάσ' τὴν σπιτουνοικοκυρά :

—Κυρὰ χρυσὴ κυρὰ - ὄργυρη κυρὰ μαλαματένια,

ἀλλάξισι, στουλίζισι στὴν ἐκκλησιὰ παραίξεις,

βάξεις τὸν ἥλιου μπρόσουπου κὶ τὸν φηγάρ' ἀστήθη,

5 κὶ τὸν καθάργιουιν οὐρανὸ καθάργιουιν δαχτυλίδι.

Κὶ βάξεις στὴν τριπίτσα σου χρυσὰ μαλαματένια

κὶ δικωχτῶ τοκάτσια.

Κέρα στά, μάννη μ', κέρα στά, σ' αὐτὰ τὰ βραχιασμένα.

—Κὶ μεῖς τὴν ἀυγενίζουμι, Θεὸς νὰ τὴν φυλάει.

5. Τοῦ νιόγαμπρου.

Ἄνδρουγυρῆσι μ' νιούτσιου κὶ νιὸ στεφανουμένου,

κὶ ὄντα χειμάζει πουρπατᾶς κὶ ὄντα βρέχει διαβαίνεις

κὶ ὄντα λιανουψιχαλιάζει οὐ νιὸς τὴν κόρ³⁾ φιλοῦσαι,

φιλοῦντας κὶ ἀγκαλιάζοντας στὰ γόνατα τὴν παίρνει.

¹⁾ χάλκουν=χαλκίαν. ²⁾ ἄλυσσιδα.

5 Στα γόνατα τὴν ἔπιον, στὰ μάτια τὴν λουγιάζει:

Κόρη μ', δὲν εἶσι ἄσπρη δὲν εἶσι ροδιανή.

— Ἄν θέλ'ς νὰ εἶμι ροδιανή, ἂν θέλ'ς νὰ εἶμι ξιάσπρη,

τοὺν μαύρουν καβαλίκτηνοι κι ἔβγα στὸν μπιτσιτένι

νὰ μ' ἀγοράσεις ξέβλαστρου ¹⁾ κι ἀργυρὸ ζουνάρι,

10 νὰ στουλιστῶ, ν' ἀρματωθῶ, νὰ βγῶ τοῦ περιβόλι,

νὰ κάμου νέους νὰ σφαχτοῦν, κοράσια νὰ πλαντάξουν,

νὰ κάμ' κι αὐτὸν τὸν νιούτοικουν, νὰ χύσ' τὰ μαῦρα δάκρυα.

— Κι μεῖς τὸν ἀυγενίζουμι, Θεὸς νὰ τοὺν φυλάει.

6. Τοῦ ἀρραβωνιασμένου.

Χιλιδονίτσι μου γουργό, γουργό μου χιλιδόνι

κι κεῖ π' σὲ στέλνουν θέλ' νὰ πᾶς κι κεῖ π' σὲ καλοπαίρουν

— Κι κεῖ π' μοὶ στέλς, ἀφέντη μου, δουλειά χου δὲν ἀδειάζου.

Κι πάει κι ἤρτι τοῦ πουλί, φουλίτσα δὲν τὴν βρῖσκει,

5 κι ἀπάν' στὴν πέτρα ἔκατσι κι πικροκαταργέτι.

— Κι σὺ τὴν κάμνεις μὴ πηλὸ κι γὰ μὴ κουρασάνι,

κι σὺ τὴν στρώνεις πούπουλα κι γὰ χρυσὸ βαμβάκι.

'Ανάθιμα π' ἀγάπησα κουντὰ στὴ γειτουριά μου,

οὐδὲ παπούτζια νὰ χαλνῶ οὐδὲ τὸν ἕπνου χάνου,

10 νάχου παπούτζια διάφουρου, κι ἀπὸν τοὺν ἕπνου χάρη.

— Κι μεῖς τοὺν ἀυγενίζουμι, θεὸς νὰ τοὺν φυλάει.

7. Τῆς ἀρραβωνιασμένης.

Προυξινιάδεις ἔρχουντι ποὺ μέσα ποὺ τὴν Πόλη,

τοιμάζονται, λουγιάζονται, ποῦ νᾶβρουν τέτοια κόρη,

τέτοια ψηλιά, τέτοια λιγιά, τέτοια μαυροματοῦσα,

πῶχει τὸ μάτι σὰν ἡλιά, τὸ φρεῦδι σὰν γαϊτάνι

5 τ' ἀπάνου τοῦ ματόφυλλου σὰν φράγγικου δουξάρι,

τοῦ κάτου τοῦ ματόφυλλου σὰν ἡλιου σὰ φεγγάρι.

— Κι μεῖς τὴν ἀυγενίζουμι, Θεὸς τὰ τὴν φυλάει.

8. Τοῦ κοριτσιοῦ.

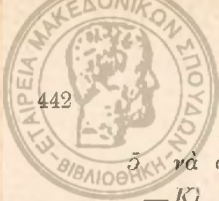
Μάννη μ', τὴν θυγατέρα σου μάννη μ' τὴν ἀκριθὴ σου

τὴν ἄλλαξις, τὴν στόλισις στὰ σύννεφα τὴν κρύβεις,

κι σκόρπισαν τὰ σύννεφα κι φάνηκε ἡ κόρη,

κι ἄς εἶ - κι ἄς εἶναι πέροδικα, κι ἂν δὲν τὴν κυνηγῆσου

¹⁾ Ἄνθη πλαστά.

Ὡ γὰ στήσου βρόχια στὰ βουνά κι ὀλόγυρα στους κάμπους.
—Κι μεῖς τὴν ἀγγερίζουμι, Θεὸς γὰ τὴν φυλάει.

9. Τοῦ παιδιοῦ πὸν βυζαίνει.

Ἐγα μικρὸ μικρούτσικον Σαββάτου γεννημένου,
Σαββάτου κι ἂν γιννέθηκι τὴν Κυριακὴ βαφτίσκι,
κι μάννα πὸν τοῦ βύζανι, χρυσὴ μαλαματένια
κι τοῦ βυζί τσου μάλαμα κι ῥῶγα το' μπασιασέενια.

5 Ἀλλάζιτι, στουλίζιτι, σὴν ἐκκλησιὰ παραίξει,
βάζει τοὺν ἥλιου μπρόσουπου κι τὸ φριγγάρι ἀστήθη
κι τοὺν καθάριον οὐρανό, καθάριον δαχτυλίδι.
Κι μεῖς τοῦ ἀγγερίζουμι Θεὸς γὰ τοῦ φυλάει.

10. Ἀλφαβῆτα.

1. Ἄλφα. Ἀρχὴ τοῦ κόσμου.—2. Βῆτα. Βασιλεῦ Μαρία.—3. Γάμα. Γὰρ γιννέτι ὁ Χριστός.—4. Δέλτα. Δι' ἀγγέλου τὸ «χαῖρε».—5. Ἐψιλον. Ἐρχιτι ὁ Κύριος.—6. Ζῆτα. Ζωὴ τῶν Ἰουδαίων.—7. Ἡττα. Ἡλιος ἔλαμψε.—8. Θῆτα. Θεοτόκου τὸν ἐγέννησε.—9. Ἰῶτα. Ἰωάννης τὸν ἐβάφτισε.—10. Κάππα. Κάλαμον τὸν ἔβαλαν.—11. Λάμδα. Λαοὶ τὸν ἐπήγαιναν.—12. Μι. Μίλημα τὰ χεῖλη του.—13. Νι. Νύκτα τὸν ἐπήγαιναν.—14. Ξι. Εὐλα τὸν ἐφόρτωσαν.—15. Ὀ. Ὁ Πιλάτους ἔλιγι.—16. Πι. Ποῦ γὰ τοὺν σταυρώσουμι.—17. Ρῶ. Ρομφαία τοὺν ἔδειξαν.—18. Σι. Σημεῖα τοὺν ἔδειξαν.—19. Ταῦ. Ταῦτα κι κακόπαθι.—20. Ὑψιλον. Ὑψηλὰ τοὺν πῆγαιναν.—21. Φι. Φίλημα τοὺν ἔδουσαν.—22. Χι. Χολὴ τὸν ἐπότιζον.—23. Ψι. Ψάλλοντας καὶ λέγοντας.—24. Ὡ. Ὡ Χριστὸς ἀνέστη, ὁ διάβουλος ἔσκασι κι Ἰούδας κριμάστι.

ΑΓΙΘΑΣΙΔΙΑΤΙΚΑ ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Συλλογὴ Ἑλληνικῆς Σταμούλης—Σαραντή.

1. ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ (ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ)

Τὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου ὅλοι πέρνουں σουρβακίδια ¹⁾. Τὸ πρωὶ πρὶν ξημερώσει δέκα ἕως δώδεκα παιδιὰ βαστοῦν στὰ χέρια των σουρβάκα ²⁾, καὶ τρέχουν εἰς ὅλα τὰ σπίτια καὶ σουρβακοῦν ³⁾ τίς πόρτες καὶ λένε:

¹⁾ Ἐηρὰ ὀπωρικὰ, σῦκα, χαρούπια, καρύδια, σταφίδες. ²⁾ Βέργα ἀκρανιά.

³⁾ Κτυποῦν μὲ τὴν σουρβάκα.

Σούρβα, σούρβα γειά χαρά,
 γειά χαρά, γερό κορμί
 γερό σταυρί, τή χρόν'
 ὄλ' γεροὶ καὶ καλόκαρδοι.
 Σούρβει, σούρβει, νέος χρόνος ἔρχεται
 μὲ ὑγεία καὶ εὐτυχία, χρόνους πολλούς.

Στις Σαρανταεκλησιῆς λένε :

Σούρβα, σούρβα, γερό κορμί, γερό σταυρί,
 σὰν ἀσημ', σὰν κρασιά
 καὶ τή χρόν' γοῦλ' γεροὶ καὶ καλόκαρδοι.

Ὁ σπιτονοικοκύρης τὰ δίνει σουρβακίδια καὶ πηγαίνουν σὲ ἄλλα σπί-
 τια νὰ σουρβακίσουν. Ἐποὺ σχολάσ' ¹⁾ ἡ ἐκκλησία καὶ φάγ' ὁ κόσμος,
 παλλικάρια δώδεκα ὡς δεκαπέντε βαστοῦν μανδήλια στὰ χέρια τους καὶ
 ψάλνε ὄλα μαζὺ τὸν Ἁγὴ Βασίλη :

Ἁγὴ Βασίλης ἔρχεται, Γεννάρης ξημερώνει.

— Ἁγὴ Βασίλη μ', πόθε ἔρχεσαι καὶ ποῦ θε νὰ πηγαίνεις ;

— Ἀπὸ τὴν μάννα μ' ἔρχομαι καὶ στὸ σχολεῖο πηγαίνω.

— Ἁγὴ Βασίλ', τραγούδησε καὶ πὲς ἓνα τραγοῦδι.

5 — Ἐγὼ τραγούδια δὲν ξεύρω, τὰ γράμματα μανθάνω.

Κ' εἰς τὸ ραβδί του κούμπησε καὶ λέγ' τ' ἀλφαβητάρι.

Ξερό χλωρό εἶταν τὸ ραβδί, ξεροὺς βλαστοὺς πετάγει

καὶ πάνω στὰ κλωνάρια του περδίκια κελαιδοῦσαν,

ὄχι περδίκια μοναχὰ καὶ ἄλλα αἰδονάκια.

10 — Βάλε, κερὰ, τὸ χέρι σου στὴν ἀργυρὴ σου τσέπη

καὶ παρ' τὸ μανδηλάκι σου τὸ χρυσοκεντημένο·

ἂν ἔχεις γρόσια, δόσε τα, φλωριά μὴ τὰ λυπᾶσαι,

κι' ἂν ἔχεις μισὸ δέκατο, δόσε τὸν Ἁγὴ Βασίλη,

διὰ νὰ εἶν' οἱ Χριστιανοὶ μὲ τὸν Χριστὸν ἀντάμα.

Χρόνια πολλὰ νὰ δίν' ὁ Θεὸς τὸν σπιτονοικοκύρη,

τὸ νέον ἔτος πῶρχεται εὐτυχισμένοι νᾶσθε. ²⁾

2. ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

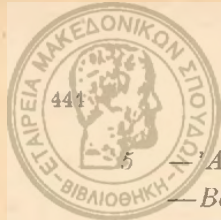
Ἁγὴ Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίτσα,

βαστάει κόλα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι,

τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί μιλοῦσε.

— Βασίλη μ', πόθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις ;

¹⁾ Ἐποὺ ἀπολύει. ²⁾ Ὁ σπιτονοικοκύρης τὰ δίδει σουρβακίδια καὶ δεκάρα ἢ εἰκοσάρα καὶ πηγαίνουν εἰς ἄλλο σπίτι καὶ τρέχουν ὡς τὸ βράδυ καὶ σουρβακοῦν τοὺς γνωστούς. Τὰ σουρβακίδια τὰ τρῶνε τῶν Φώτων.

- 5 Ἀπὸ τὴν μάννα μ' ἔρχομαι καὶ στὸ σχολειὸ πηγαίνω.
—Βασίλη μου, τραγούδησε, πές μας τὴν ἄλφα—βῆτα.
— Ἐγὼ εἶμαι γραμματικὸς τραγούδια δὲν ἤξεύρω.
— Ἄν εἶσαι καὶ γραμματικὸς πές μας τὴν ἄλφα—βῆτα.
Καὶ στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἄλφα—βῆτα,
10 καὶ τὸ ραβδί εἶτανε χλωρό, πολλὰ βλαστάρια ἀπόλκε,
καὶ κάτω στὴ ριζίτσα του σταυρὸς μαλαματένιος.
—Καὶ τοῦ χρόνου νὰ εἴσθε γεροὶ καὶ καλόκαρδοι
καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς.

3. ΦΑΝΑΡΙΟΥ (ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ)

- Ἀῖ Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὸ Σταυροδρόμι,
φέρει μουλάρια δώδεκα καμήλια δέκα πέντε,
στὴ μοῦλα τὴν κανακαριὰ κάθει' ὁ Ἀῖ Βασίλης.
— Ἀῖ Βασίλη μου καλέ, πές μας κανέν τραγοῦδι.
5 — Ἐγὼ γραμματικὸς εἶμαι, τραγούδια δὲν ἤξεύρω.
— Ἄν ἦσαι καὶ γραμματικὸς πές μας τὴν ἄλφα—βῆτα.
Καὶ στὸ ραβδὶν ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἄλφα—βῆτα
καὶ τὸ ραβδί ξερό εἶτανε, χλωρὰ βλαστάρια ἀπόλκε,
πὸ κάτω στὴ ριζίτσα του λειβάδια, πρασινάδια,
καὶ πάνω στὴν καρφίτσα του σταυρὸς μαλαματένιος,
καὶ στὰ περικλωνάρια του περδίκια φωλιασμένα,
βουτούσαν τίς φτεροῦγες τους κι' ἀγιάζουν τὴν κερά τους,
καὶ μάτα τίς βουτούσανε κι' ἀγιάζουν τὸν ἀγᾶ τους,
καὶ μάτα τίς βουτούσανε κι' ἀγιάζνε τὸν κόσμον οὔλο.

4. ΚΕΣΣΑΝΗΣ

- Ἀῖ Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίτσα
φέρει μουλάρια δώδεκα, βουρδόνια δέκα τρία,
φέρει καὶ μιὰ χρυσόμουλα μὲ τὴν χρυσὴ τὴ σέλα
—Βασίλη μ', ποῦθε ἔρχεσαι; Βασίλη μ', ποῦ πηγαίνεις;
5 — Ἀπὸ τὴν μάνα μ' ἔρχομαι στὸ δάσκαλο πηγαίνω.
— Ἄν ἔμαθες τὰ γράμματα πές μου τὴν ἄλφα—βῆτα.
Καὶ στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἄλφα—βῆτα,
καὶ τὸ ραβδί εἶταν ξερό, χλωρὸ βλαστάρι ἀπόλκε,
ἐπάνω στὰ βλαστάρια του περδίκια φωλιασμένα
10 καὶ κάτω στὴ ριζίτσα του βρῶση μαλαματένια.

Παίονον στή μύτη τους νερό, και σὰ φτερά τους χιόνι,
και βρέχουν τὸν ἀφέντη τους, βρέχουν και τὴν κυρά τους
και πάλι ξαναβρέχονται και βρέχουν ὅλον τὸν κόσμον.

Σήκω κερά μου, κι ἄλλαξε και βάλε τὰ χουσά σου,
15 κάμε τὸν ἥλιο πρόσωπο και τὸ φεγγάρι στήθη
και τοῦ κατάνου τὸ φτερὸ βάλ' το καγκελοφρούδι.
'Ανήμερα τὴν Πασχαλιὰ νὰ βάλεις τὰ χουσά σου,
τὴ δεύτερη τῆς Πασχαλιᾶς νὰ βάλεις τὰ τιγγά σου
τὴν τρίτ' μέρα τῆς Πασχαλιᾶς, νὰ βάλεις τ' ἄργυρά σου.¹⁾
— Καὶ τοῦ χρόν'.

5. Α Μ Υ Γ Λ Λ Ι Α Σ (ΑΙΝΟΥ)

'Αῖ Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίτσα
βασιτᾶ εἰκόνα και σταυρό, χαρτὶ και καλαμάρι.
— Βασίλη μ', πόθε ἔρχεσαι, Βασίλη μ', ποῦ πηγαίνεις ;
— 'Απὸ τίς Σέρρες ἔρχομαι στή μάνα μου πηγαίνω'
5 — 'Απὸ τίς Σέρρες ἔρχεσαι, πές μας κανὲν τραγοῦδι.
Τραγοῦδια δὲν ἐμάνθανα, γράμματα γὰρ ἤξεύρω
και στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἄλφα βῆτα,
και τὸ ραβδί ξερό 'τανε, χλωρὰ βλαστάρια βγάζει
10 και πάνω στὰ ξεκλώναρα περδίκια φωλιασμένα
δὲν εἶν' περδίκια μοναχὰ εἶνε και περιστέρια.

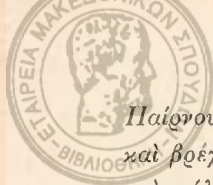
ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

Συλλογὴ 'Ελπινικῆς Σταμούλης—Σαραντή.

1. Σ Η Λ Υ Β Ρ Ι Α Σ

"Ηλθανε τὰ Φῶτα κι ὁ Φωτισμός,
αὔριο τῆς κεραῆς μας τῆς Παναγιᾶς.
Παναγιὰ 'Κονόμα και στὰ κεριά
και στὰ θυματούργια καλάντισμα.
5 'Αῖ Γιάν' ἀφέντη και Πρόδρομε,
θέλω νὰ βαπτίσω Θεοῦ παιδί,
νὰ τὸ βγάλω Δρόσο και Λίβανο,
ν' ἁγιασθοῦν οἱ κάμποι μὲ τὰ νερά,
10 ν' ἁγιασθῆ κι ἀφέντης μὲ τὴν κερά.

¹⁾ Μὲ τὸ χρωῶμα τοῦ ναρίου.

Παίρνουν στή μύτη τους νερό, καὶ στὰ φτερά τους χιόνι,
καὶ βρέχουν τὸν ἀφέντη τους, βρέχουν καὶ τὴν κερά τους
καὶ πάλι ξαναβρέχονται καὶ βρέχουν ὅλον τὸν κόσμο.

Σήκω κερά μου, κι ἄλλαξε καὶ βάλε τὰ χρυσά σου,

15 κάμε τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη
καὶ τοῦ κατάνου τὸ φτερὸ βάλ' το καγκελοφρούδι.

Ἄνήμερα τὴν Πασχαλιὰ νὰ βάλεις τὰ χρυσά σου,
τὴ δεύτερη τῆς Πασχαλιᾶς νὰ βάλεις τὰ τιγγά σου
τὴν τοίτ' μέρα τῆς Πασχαλιᾶς, νὰ βάλεις τ' ἀργυρά σου. ¹⁾

— Καὶ τοῦ χρόν'.

5. Α Μ Υ Γ Δ Λ Λ Ι Α Σ (ΛΙΝΟΥ)

Ἄη Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίτσα

βαστᾶ εἰκόνα καὶ σταυρό, χαρτὶ καὶ καλαμάρι.

— Βασίλη μ', πόθε ἔρχεσαι, Βασίλη μ', ποῦ πηγαίνεις ;

— Ἄπὸ τίς Σέρρες ἔρχομαι στὴ μάνα μου πηγαίνω

5— Ἄπὸ τίς Σέρρες ἔρχεσαι, πές μας κανὲν τραγοῦδι.

— Τραγοῦδια δὲν ἐμάνθανα, γράμματα γὰρ ἤξεύρω
καὶ στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῆ τὴν ἄλφα βῆτα,
καὶ τὸ ραβδί ξερό ἔτανε, χλωρὰ βλαστάρια βγάζει

10 καὶ πάνω στὰ ξεκλώναρα περδίκια φωλιασμένα
δὲν εἶν' περδίκια μοναχὰ εἶνε καὶ περιστέρια.

ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

Συλλογὴ Ἑλληνικῆς Σταμούλης—Σαραντή.

1. Σ Η Λ Υ Β Ρ Ι Α Σ

Ἦλθανε τὰ Φῶτα κι ὁ Φωτισμός,
αὔριο τῆς κεραῆς μας τῆς Παναγιᾶς.
Παναγιὰ Ἰκονόμα καὶ στὰ κεριά
καὶ στὰ θυματούργια καλάντισμα.

5 Ἄη Γιάνν' ἀφέντη καὶ Πρόδρομε,
θέλω νὰ βαπίσω Θεοῦ παιδί,
νὰ τὸ βγάλω Δρόσο καὶ Λίβανο,
ν' ἁγιαστοῦν οἱ κάμποι μὲ τὰ νερά,

10 ν' ἁγιασθῆ κι ἀφέντης μὲ τὴν κερά.

¹⁾ Μὲ τὸ χρωμα τοῦ ναρίου.

2. ΦΑΝΑΡΙΟΥ (ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ)

Κάθοντιαν ἡ Κερά μας ἡ Παναγιά,
 κάτω στο Γιόρδανο τὸν ποταμό,
 σπάρδαλα βαστάει, χρυσὰ κεριὰ
 καὶ τὰ θυματούργια στὰ δάχτυλα
 5 τὸν Ἀῆ Γιάννη περικαλεῖ.
 — Ἀῆ Γιάν' ἀφέντη καὶ Πρόδρομε,
 γιὰ καρτέρησέ με ὡς τὸ ταχύ,
 γιὰ ν' ἀνέβ' ἐπάνω σ' ἔφτ' οὐρανοὺς
 καὶ σ' ἔφτὰ ἀγγέλοι.
 10 νὰ καρτερήσω τὸν Κύριό μ',
 νὰ με δόσει λόγο καὶ θέλημα.
 Τότε νὰ βαπτίσω Θεοῦ παιδί,
 τότε νὰ μυρώσω Κύριον μ' παιδί,
 γιὰ νὰ ρίξω τ' ἄστρο καὶ στο βουνό.
 15 Ν' ἁγιαστοῦν οἱ βρύσες καὶ τὰ νερά.
 ν' ἁγιασθῆ κι ὁ Γιόρδανος με τὴν Κερά
 νὰ κατασιγήσουν τὰ Ζούζουλα,
 νὰ καταπλαντάξουν τὰ Δαίμονα.

3.

Σήμερα τὰ Φῶτα καὶ Φωτισμὸς
 καὶ χαρὲς μεγάλες στοὺς οὐρανοὺς,
 σήμερα κυρά μας ἡ Παναγιά
 ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς ἐκατέβαινε,
 5 σπάργανα κρατοῦσε, κερὶ ἀναφτε
 καὶ τὸν Ἅγιον Γιάννη παρακαλεῖ :
 — Ἀῆ Γιάν' ἀφέντη καὶ βαπτιστή,
 σήκω νὰ βαπτίσεις Κύριον παιδί.
 — Μὲ τὰ θυματούργια στὰ δάχτυλα,
 10 ἴπείγομαι καὶ θέλω καὶ προσκυνῶ.
 Ἄθριο θ' ἀνέβω στὸν οὐρανό,
 ν' ἀπολύσω βαῦλα κατὰ τὴν γῆν,
 νὰ καταπατίσω τὰ ζούζουλα,
 νὰ κατασυντρίψω τὰ εἴδωλα.
 15 Καὶ ἔτη πολλὰ καὶ τοῦ χρόνου.